

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Opvscvlvm Vigessimvm. In quo continentur octo Monita Polonicè impressa
Anno 1632. cum Superiorum licentia; Versauiaë sub tempus Comitiorum
pro noui Regis Electione, post obitum Sigismundi III. in ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78821](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78821)

N I C O L A I L A N C I C I I

E S O C I E T A T E I E S V

O P V S C V L V M S P I R I T V A L E

V I G E S I M V M.

In quo continentur octo Monita Polonicè impressa Anno 1632. cum Superiorum licentiâ; Varsovia: sub tempus Comitiorû pro noui Regis electione, post obitum Sigismundi III. in dictorum proposita, ne quid contra immunitatem Ecclesiasticam statueretur, vti quidam politici moliebantur: sed nihil effecerunt.

I N D E X M O N I T O R V M

I N H O C O P V S C V L O D A T O R V M.

Monitum primum. Non possunt seculares quicquam statuere contra personas Ecclesiasticas in Comitibus vel aliâs, etiamsi contineant in suo consensu Episcopos, tanquam Senatores vel Iudices: qui contrarium faciunt, peccant mortaliter, & excommunicantur.

Monitum secundum. Nô possunt laici esse Iudices Ecclesiasticorum, nec excludere Ecclesiasticos à ferendis sententiis iudicialibus, sine interuentu Iudicum Ecclesiasticorum.

Monitum tertium, peccant mortaliter & excommunicationem incurrunt qui vetant praesertim lege latâ, ne locis & personis Ecclesiasticorum, quicquam ex bonis stabilibus legetur in testamento, vel alio modo donetur.

Monitum quartum, non obest Reipub. possessio & dominium quod Ecclesiastici habent in bonis stabilibus & immobilibus, nec legata aut donata à laicis piis, in beneficium locorum & personarû Ecclesiasticarum.

Monitum quintum, non timeant laici, sibi

nocituras donationes factas Ecclesiasticis vel coëmptiones bonorum immobilium.

Monitum sextum, non satis est, nihil statuere contra personas, quod statui non potest sine peccato mortali & pena excommunicationis, sed necesse est, impedire si possis, talia statuta, praesertim si habeas vocem liberam in Reipub. vel in alio consensu.

Monitum septimum, persone Ecclesiasticae in Noua lege magis merentur habere maiores & plures redditus pro sui sustentatione, quam Ecclesiastici in veteri lege Mosaica, cum tamen hi plures & maiores redditus habuerint in Iudaea habente tantum in longitudine sexaginta septem miliaria Polonica, & in latitudine 16. vel octodecim cum tantum ditiones Regi Polonia subiecta in Regno Polonico sint multo longiores & latiores, & multò pauciores habeant Sacerdotes quam fuerint in Iudaea, ut euidenter ostenditur num. 56. 57. 58. 59. •

MONI-

MONITVM PRIMVM.

Non possunt ſeculares, tam in Comitibus, quàm in Comitibus, atque cæteris Iudiciis, Tribunalibus, locis, ac occaſionibus ius dicere Spiritualibus perſonis. Non poteſt item vlla Reſpublica, etiã quæ continet intra ſe Archiepiſcopos Episcoposque, vllas leges, ordinationes, conſtitutiones, ſtatuerè contra perſonas Spirituales, quales cenſentur Episcopos, Prælati, Canonici, Parocho, Religioſi ſexus vtriuſque, &c. Quicumque verò contrarium faciunt, peccant mortaliter, & in excommunicationem incurrunt (neque enim excommunicatione fertur, niſi contra letaliter delinquentes, nec in omni materia, & quomodovis delinquentes, ſed in materiis grandibus & enorme crimine continentibus) à qua excommunicatione neque ab Ordinario Parocho, neque à Religioſo vllò, ſpeciale facultatem ad id non habente, abſolui poſſunt. Eſt enim ſoli reſervata Pontifici Romano.

Nec multis ad id demonſtrandum res eget argumentis. Primùm enim Bulla Cœnæ Domini expreſſam his continet verbis excommunicationem n.14. & 15. *Etiã ſi fuerint præſidentes Cancellariorum, Conſiliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vice-Cancellarij, Conſilarij Ordinarij, vel Extraordinarij quorumcumque Principi ſecularium, etiã ſi Imperiali, Regali, Ducali, vel aliã quacumque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Episcopos, Abbates, Commendatarij, ſeu Vicarij fuerint, excommunicamus, & anathematizamus omnes & ſingulos qui per ſe, vel per alios, auctoritate propriã, perſonas Eccleſiaſticas, Capitula, Conuentus Collegia Eccleſiarum, quorumcumque coram ſe, ad ſuum Tribunal, Audientiam, Cancellariam, Conſilium, vel Parlamentum, præter Iuris Canonici diſpoſitionem trahunt, vel trahi faciunt vel procurant, directe vel indirecè, quovis quaſito colore. Nec non qui Statuta, Ordinationes, Conſtitutiones, Pragmaticas, ſeu quavis alia Decreta in genere, vel in ſpecie, ex quavis cauſã, & quovis quaſito colore, ac etiam prætextu cuiuſcuſque conſuetudinis, aut privilegij, vel alias quomodolibet fecerint, ordinaverint, & publicaverint, vel factis vel ordinatis viſi fuerint (quæ verba diligenter expendenda ijs, qui quamvis nihil tale condant, condita ac conſtituta iniquè ab alijs, executioni mandant, aut mandari curant) unde libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur vel deprimitur, aut aliã quovis modo reſtringitur ſeu noſtris, & dictæ Sedis ac quorumcumque Eccleſiarum iuribus quomodolibet directe vel indirecè, tacite vel expreſſe, præiudicatur, &c.*

Ratio verò propter quam non licet ſecularibus Iudicibus ius ſuum ad Spirituales extendere perſonas, pariterque ad illarum poſſeſſio-

nes ac bona, hæc eſt. Quia tam perſonæ Spirituales, quàm illarum bona, eximuntur iure Diuino, Eccleſiaſtico, ac Cæſareo, ab omni iuriſdictione perſonarum & poteſtatum iuriſque ſecularis, vti docent Concilia generalia, Sacri Canones, Ius Cæſareum, Doctores Theologiæ & Iuriſperiti. Lege ius Canonicum in Decretali. Eccleſia S. Mariæ de Conſtitutionibus, & Bonifacij VIII. de immunitate Eccl. §. 1. & quanquam de cenſibus approbata in Concil. Lateran. ſeſſ. 10. & Trident. loco infra cit. & in Can. Benè quidem, diſt. 96. Cum igitur nullũ ius validum ſit, ſi ab eo feratur, qui ferendi ius non habuit; ſequi neceſſe eſt, nullum ius à ſecularibus, contra Eccleſiaſticos ſtatui poſſe, qui iure omni eximuntur à iuriſdictione ſeculari eorumque bona; quocirca, contra eorundem latum, validum eſſe non poteſt, latoreſque iuris, iuxta ac executores ſententiæ, grauiter peccant vt demonſtratum eſt, ex Bulla cœnæ Domini.

Quapropter Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. vlt. ſic cenſet: *Synodus ſeculares Principes officij ſui admonendos eſſe cenſuit, nec permiſſuros, vt Officiales, aut inferiores Magiſtratus, Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem, Dei ordinatione & Canoniciſ Sanctionibus conſtitutam, aliquo cupiditatis ſtudio, ſeu inconfideratione violenter, Et Concilium Colonienſe par. 9. cap. 20. Immunitas Eccleſiaſtica vetuſtiſſima res eſt, iure pariter Diuino & humano introducta, qua in duobus poſiſſimũ ſita eſt. Primùm, vt Clerici eorumque poſſeſſiones & bona, à vectigalibus ac tributis alijsque muneribus latis, libera ſint, &c. Idem antiquiora Concilia aſſerunt, Lateranenſe ſub Alexandro, & Innocentio III. cap. 19. & 46. Moguntinum primum cap. 6. ſecundum cap. 76. pluraque alia. Verum expendenda videntur diligentius Lateranenſis Concilij ſub Innocentio III. verba cap. 44. *Cum laici, quantumvis Religioſi, diſponendi de rebus Eccleſiaſticis, nulla ſit attributa poteſtas, quos obſequendi manet neceſſitas, non auctoritas imperandi, dolemus ſic in quibuſdam ex illis refrigeſcere charitatem, quod immunitatem Eccleſiaſtica libertatis, quam ne dum Sancti Patres, ſed etiam Principes ſeculares multis privilegijs munerunt, non ſormidant ſuis conſtitutionibus, vel potius conſiſtitionibus impugnare, non ſolum de feudorum alienatione, & aliarum poſſeſſionum Eccleſiaſticarum, & vſurpatione iuriſdictionum, &c.**

Vera autem eſſe, quæ dicit de Principibus ſecularibus Concilium, certis oſtendo testimoniis. De Conſtantino enim magno, primo ex iis qui Chriſtum ritè Deum colunt, Imperatore, hæc tradit Nicephorus lib. 7. Hiſtor. Eccl. cap. 46. *Clericos omnes conſtitutione latã immunes liberoſque eſſe permiſiſe, iudiciumque & iuriſdictionem in eos Episcopis mandauit, & quod Episcopos iudicaſſent, id robur & auctoritatem ſententiæ omnem habere debere decreuit.*

Secutus

Secutus parentem Constantinus Secundus, non tantum personas Spirituales, earumque bona ab omni seculari potestate exempta esse voluit, verum eodem privilegio, res pecuniâ conquisitas, familiamque donat in Cod. lib. 2. de Episcopis & Clericis. *Coniugibus, liberis, & ministeriis, id est maribus pariter ac feminis, eorumque filius, ac filiiabus, & hominibus, etiam eorundem; qui operam in mercimoniis habent. Id quod Diuini Principis genitoris mei statuta, multimodâ obseruatione cauerunt.*

Accessit his, Constantius Constans apud Soz. lib. 3. cap. 16. de iis ita loquens: *Auxere, quæ alij fecerunt Imperatores Clericis, filiis eorum, & familia, eximios honores, & immunitatem quoque tribuerunt. Idem narrat lib. 6. cap. de Iouiniano Imperatore,*

Idem confirmant Valentinianus & Martianus Imperatores C. de Sacros. Eccl. l. 12. Et idem Martianus l. 14. C. de Episc. audien. *Quicumque, inquit, voluerit aliquem Clericum lite pulsare, apud Archiepiscopum causam dicat. Nec defensere Valentinianus, Theodosius, & Arcadius Imperatores caus. II. q. 1. cap. 5. Continuatâ lege sancimus, vt nullus Episcoporum, vel eorum qui in Ecclesia necessitatibus seruiunt, ad iudicia, siue Ordinariorum, siue extraordinariorum Iudicum protrahatur. Habent enim illi suos Iudices, nec quicquid in his, publicis est commune cû legibus. Idem Theodosius & Valentinianus l. vii. C. Theodof. de Episc. & Clem. V. Fas, inquit, non est, vt diuini muneris Ministri, temporalium potestatum subdantur arbitrio.*

Iustinianus Imperator, in auth. causa, quæ fit cum Monacho C. de Episc. & Clem. V. cum dixisset, causas personarum Spiritualium agendas coram Episcopis, atque Abbatibus, addit: *Ciuis Iudex, qui de his causis sententiam proferre presumpserit, ab administratione depulsus, tanquam diuinitati contumeliam faciens, penâ decem librarum auri, cum officio multabitur. Idem l. p. Sancimus C. de Sacros. Eccl. post statutam legem de iis quæ Ecclesie donantur, ne possint alienari, subiungit: Quia ea quæ diuini iuris sunt, sunt, non obligari humanis nexibus, sanxerunt. Idem in super Iustinian. in Const. 123. Si Ecclesiasticum, inquit, negotium sit, nullam Communionem habeant Ciuiles Magistratus, cum eâ disceptatione, sed Religiosissimi Episcopi, secundum Sacros Canones, negotio finem imponunt, siue controuersia sit de iure Ecclesiastico, siue de quibuslibet alijs rebus. Si quis reclamet, causam ad Archiepiscopum, & Patriarcham deferat, & ille secundum Canones & leges, finem adhibeto. Redditurus deinde causam legis l. Sancimus 2. C. de Sacros. Eccl. Cur enim, ait, non facimus discrimen inter res diuinas, & humanas? Et cur non competens prerogatiua celesti favori conseruetur? Quoniam verò Iulianus Apostata hostis Dei, eiusque Ecclesie, teste Sozomen. li. 5. cap. 5. Clericos denuo curijs addidit, & leges eo-*

rum causâ latas abrogauit duo antiquiores Iustiniano Imperatores, Leo atque Antemius l. 15. de Sacros. Eccl. restituta libertate pristina iuribusque Ecclesie, Iuliani statuta damnauerunt, eaque tyrannicas, sacrilega impia appellauerunt: subiunctâ causâ: Quia fuerunt facta contra ipsum Deum.

Iungo his Fredericum Imperatorem auth. statuimus cap. de Episc. & Cleric. Statuimus, vt nullus Ecclesiasticam personam, in criminali questione, vel ciuili trahere ad iudicium seculari presumat, contra Constitutiones Imperiales & Canonicas Sanctiones. Quod si actor fecerit, à suo iure cadat, iudicium non teneat, & Iudex ex tunc iudicandi potestate priuetur. Et auth. Cassa de Sacros. Eccl. Cassa & irrita esse denunciari præcipimus omnia statuta, & consuetudines, contra libertates Ecclesie, eorumque personas, indultas, aduersus Canonicas vel Imperiales Sanctiones, & eâ de capitularibus penitus aboleri mandat noua Constitutio, & cetera similia attentata ipso iure nulla esse decernit. Sed si per annum huiusmodi nouelle Constitutioni aliqui inuenti fuerint contemptores, bona eorum per totum nostrum imperium impauê ab omnibus occupentur.

Propter has tantas Status Spiritualis prerogatiuas, in grauissimis quoque criminibus, nihil contra personas Spirituales pij Principes attentare ausi. Nam cum in Anglia rebellionis author atque dux nonnemo ex Sacerdotum numero contra Henricum VII. extitisset, eaque rebellio multorum milium cæde crenata sit, pacificato deinceps regno, paucisque de rebellibus à Rege sumptis, Sacerdos author rebellionis, ad Ecclesiasticum tribunal remissus; quemadmodum refert Cardinalis Polus de vnitae Ecclesie. In simili crimine fidei desertæ, publicique hæresis contra Carolum V. Regem Hispaniarum anno 1520. atque contra matrem eius Ioannam, edictum à Rege in Ciuitate Bormez, vt nefarij contortatores, à regni sui Officialibus ac Præsidibus, grauissimis pœnis punirentur, solis, qui in eam luem confluxerunt exceptis Ecclesiasticis. Nam hi ad iudicium Spirituale remittendi decernebantur vt scribit Molina lib. 4. cap. 11. num. 58. de Hisp. primog. Quare igitur magis necessarium est, in rebus indifferentibus, minimeque perniciosis, integram seruari Ecclesie dignitatem, neque decretis improbis, sacrilegisque Comitiorum Comitolorumque licerari. Nouerint quæ sui iuris sunt, nec aliena violent iura, quos alloqui D. Ambrosius ad Valent. Imperator. similibus negotiis in immiscentem videtur epist. 32. Noli grauare Imperator, vt putes te in ea quæ diuina sunt, imperiale aliquid ius habere; publicorum tibi meum ius commissum, non Sacrorum. Et vos, vos Catholici, qui ne mænibus quidem ciuitatum præfideatis, quo iure? quâ fronte in bona Ecclesiastica inuolabitis? inuolatam, in Promotiones, in pluralitatem

tatem beneficiorum; exiguis, vel certe satis egenis diuicibus concessam debacchabit; lingua rabiem exercebit; ab officijs in Republica & Cancellarijs Regijs Ecclesiasticos arcebitis nil vestri interest, quid illi agant: Aduerte prius in excessus vestros, quorum causa; apud externos male auditis, tum immorem sceleris censuram, in alienos mores vitam que nonnihil exerece licebit, ita tamen, vt integram causam, sano Prælatorum arbitrio relinquatis.

MONITVM SECVNDVM.

§. **E**Se mos in Regno Poloniæ, vt in publicis Regni iudicijs, (quæ Tribunalia appellantur) Regiâ autoritate, quotannis à nobilitate electi certi iudices, laicorum lites & controuersias diiudicent, & sententias non admissâ appellatione ferant: deinde eliguntur partim aliquot laici iudices, partim aliquot Ecclesiastici electi & missi ab Ecclesijs Cathedralibus, qui iudicent causas & querelas intercedentes inter laicos & Ecclesiasticos. Et hoc iudicium appellatur, *iudicium compositum*. Quod & hæretici & quidam Pseudo-catholici sæpè conati sunt (iusto tamen conatu) abolere; ita, vt soli laici sine interuentu Ecclesiasticorum prælatorum, omnes lites & controuersias dirimerent & Ecclesiasticas personas iudicarent. Verum hoc compositum iudicium aboleri non posse sine graui scelere, & pœnâ anathematis, hinc apparet.

Primò. Abrogat, qui compositum iudicium Tribunalibus excludit, Ecclesiasticis ius legitimum, ab eis longo vsu roboratum. Et quandoquidem hoc ius vel priuilegium non leuis momenti est, sequitur, vt iniuria quoque per abrogatores huius iuris, Ecclesiasticis illata, nihilo minor sit.

9. *Secundò*. Si *Compositum iudicium* excluderetur Tribunalibus, iam adigerentur Ecclesiastici, eorum sæculari iudicio comparere iudicandi, quod ipsum est contra immunitatem Ecclesiasticam, quam, qui violat & iniquam supra Ecclesiasticos iurisdictionem sibi vsurpat, simul excommunicationis pœnâ subit, quem admodum, in præmitione primâ declaratum est.

Omni ætate, prisco etiam apud Christianos, Ecclesiastici iudicij vel præerant vt moderatores, vel aderant vt iudices. Videamus quid Doctor gentium Paulus Apostolus 1. Cor. 6. ad Prælatos Ecclesiæ scribat: *Nescitis, inquit, quoniam Angelos iudicabimus, quando magis secularia?* Quod ad omnes, quicumque Ecclesiæ præfunt hoc extenditur 1. Can. nemo cum seq. 9. q. 3. Ideò Imperatores Christiani, iudicium Ecclesiasticorum, quibuscunque de rebus ac negotijs, fixum ratumque esse volue-

runt 1. l. C. Theodos. de Episc. & Cler. Insuper Honorius & Arcadius libi. 4. C. de Episc. aud. Constituit liberam à iudicio sæculari, ad Ecclesiasticum appellationem, contradicente licet parte altera; nec amplius ad sæculares dabatur recessus. Idem fecit & Theodosius apud Gratian. Can. 34. 11. q. 1. & Carolus Magnus. Can. 36. eod. q. 1. & C. 13. ext. de Iudic. Quinimo Theodoricum quoque Gothorum Regem, quamuis Arianum, cum Italiâ longè lateque vastatâ, Romam subegisset, idem statuisse refert magnus ille Aurelius Cassiodorus lib. 3. Epist. 37. ad Petrum Episcopum.

10. Sed satis mirati non possum frivolum hunc quorundam Politicorum consensum contra Ecclesiasticos Tribunalibus euicendos, maius in dies incrementum sumere, cum expressè Iustinianus Imperator, etiam Litanias abque Ecclesiasticorum consilio fieri prohibuerit, nisi fortè maiori iudicio, directione & scientiâ Litanæ indigeant, quàm Tribunalia, minime. At certè scientiam, & sanum ad bene discernenda negotia consilium vbi feracius reperies, non inter Spirituales & Ecclesiasticos? En Spiritus S. hac de re nos reddit securos Malach 2. v. 7. *Labia Sacerdotis custodient Scientiam, & Legem requirunt ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est.* Hinc & ipse Deus Deut. 17. à vers. 8. *Equè in rebus politicis ac Spirituales certantes lite remittit à sæculari ad Tribunal Ecclesiasticum, maxime si discordes iudicium sententiæ vel causæ difficiliore intercesserint. Quod si quis Decreto Sacerdotis nõ acqueuerit mandante ibidem Deo, capitis impendio crimen expiare debebat vers. 12. Qui autem superbiebit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministras Domino Deo tuo, & Decreto Iudicis, morietur homo ille, & auferes malum de Israël:* tum temporis enim penes Sacerdotes erat, noxios ad mortem condemnare, in pœnam peccati per iustitiam punitiuam, vt constat ex nonnullis exemplis, Exod. 32. v. 28. Num. 31. vers. 2. Paralip. 23. vers. 14. 3. Reg. 18. vers. 40. & in alijs locis. Iam Sacra Scriptura ius Ecclesiasticum & sæculare vetus, quinimò Constitutiones etiam antiquiores florentissimi Poloniarum Regni, Ecclesiasticos, ad Tribunalia Sæcularium adhibendos censent, nec tamen quidquam proficiunt. Ad Ethnicos, solò naturæ lumine felices, me confero. Quæ verò Sacerdotum apud eos autoritas? quæ honor? Consulium Senatorumque dignitas? Græcis Romanisque satis ad gloriam fuit illustris, at illustrior, forte Sacerdotum à quorum arbitrio secretum, si quod consilium aut Tribunal agebatur, vt piaculum expiari debuit.

11. Quæris hac de re Scriptores ethnicos? copiosi respondent: Cicer. 1. 2. & 3. de Legibus, & lib. de Diuin. 1. in oratione pro domo sua: Tacitus lib. 3. 8. 11. Annal. Plin. lib. 4. Epist. 31. & lib. 10.

lib. 10. Epist. 73. Plutarchus in Numa, Marcello, & in qq. Rom. 44. & vlt. Lampridius in vita Alex. Imp. Quod si verò obstinatus aliquis à Sacerdotum arbitrio recesserit, impietatis arguatur, omnique arcebat amicosam consuetudine. Hoc apud Athenienses religiosè admodum obseruatum fuisse, memorat Plato lib. 5. de legibus propè finem, Aristophanes in Horis, Euripides in Oreste; Cicero lib. 3. Offic. Apud Gallos Cæsar lib. 6. de bello Gall. Apud Germanos, Tacitus lib. 6. hist. siue de moribus German. Apud Romanos, Cicero lib. 1. de diuinat. Horatius Epod. Od. 5. & apud reliquas gentes, Plinius l. 6. hist. c. 22. & l. 28. c. 2. Lilius lib. 4.

12. Sed quod magis mireris in Ethnicis, hac solâ intercedente causâ, Sacerdotum nimirum hæc in parte irreuerentiâ, plurimi Senatu suâque dignitate mouebantur, quemadmodum testatur Cicero lib. 2. de legibus; Lilius lib. 4. Plutarchus in Marcello; Valerius Max. lib. 1. c. 2. & 3. Sed operæ pretium eloquentissimum illum Romanum audire Oratorem, qui tantum in oratione pro domo sua, Pontificiæ potestati tribuit, *vt ei omnis Reipublice dignitas, omnium ciuitatum salus, vita, libertas, ara, dii penates, bona, fortuna, domicilia, illorum sapientia, fides, potestatiq; commissa creditaq; esse viderentur.* Neque aliam inuenies causam, cur Magnus Alexander, ille orbis domitor, insolens gloriæ cultor cæteroqui ferus, euerfis nobilissimæ vrbis Thebanæ manibus, Sacerdotes inuiolatos securosq; esse voluerit, cum aliter processerit cum Senatu Ciuitatis, omniq; nobilitate, quam non proscripsit modò, verum etiam publicatam præconis voce venalem hæcæ subiecit. Latius hac de re Elianus lib. 13. ver. hist. c. 7.

Habent igitur nostri Politico-Catholici, vel ipsos ethnicos in colendis obseruandisque Sacerdotibus Præceptores, vti nam & imitentur, & illud quod D. Ambrosius apud Gratian. in c. duo. 96. dist. refert, menti suæ diligentius imprimant, atque identidem repetant: *Aurum nimirum non tam preciosus esse plumbo, quam Regiâ potestate Ordo Sacerdotalis.*

MONITVM TERTIVM.

14. Peccati mortalis grauitatem & communem Ecclesiæ hac in parte censuram incurrun, quicumque, siue Constitutionum adminiculo, siue quæsitâ aliunde ratione, prætextu, colore, admittuntur, ne Claustris, Ecclesiis, alijsq; Sacris locis & personis, partim dono, partim testamento relicta, similiq; modo oblata, bona immobilia applicentur. Idem & de illis dictum puta, qui Ecclesiasticos impediunt in coëmendis vel commutandis possessionibus, & qui Constitutiones eiusmodi eundem, quæ fundos & prædia, dono vel testamento

data in possessionem, Secularibus diuendere, iusto seruato precio iubent. Par & de cæteris iudicium, qui Ecclesiasticos priuant mutua iureque naturali roboratâ & legitima in bona Conſanguineorum successione.

Dèclaratio huius rei, facilis est neque minus clara. Quicumque enim Ecclesiasticorum saltem imminuunt libertatem, & immunitatem Ecclesiasticam in te graui violant, quæ illis diuino humanoq; iure delata est, mortali primùm noxa, demum infami ab Ecclesiâ proſcriptione damnantur. Sed illi qui prohibent bona immobilia Ecclesiis & personis ac locis Ecclesiasticis applicari, & qui patitur illa coëmere, vel per commutationem acquirere vetant, acquiescit verò Scriptoq; firmata atque concessa non possideri, sed diuendi volunt, illorumq; loco æquiuales pretium, & sæpè iniquum obtrudunt, violant & imminuunt immunitatem Ecclesiasticam. Igitur nõ peccati modo lethalis, verum etiam excommunicationis pœnam contrahunt. Ita summus Christi in terris Vicarius constituit Bonifacius Papa VIII. in c. fin. de reb. Eccles. non alienandis in 6. Alexander 4. in c. 1. de immunit. Eccl. eodem libro: Innocentius III. in c. fin. de reb. Eccl. non alienand. Gregorius IX. Clemens IV. Martinus IV. nostræ verò proximus ætati Paulus V. anno 1606. minori de causâ, anathemate percussit, & à communi Catholicorum consuetudine seiuinxit Rempublicam Venetam, omnemque illius ditionem. Causam quærit inter præcipuas, hæc.

Statuerat ea Respublica anno 1605, ne intra dominium Venetum, quisquam auderet absque licentia Senatus, fundos & immobilia bona, in Ecclesias, aliosq; pios vsus etogere vel dispensare. Quod si quis iam eis impenderit, certo interiecto spatio temporis, debebant Ecclesiastici bona diuendere, acceptamq; pecuniam convertere in pios vsus. Attamen in hac Venetorum Constitutione, tria quedam mitiora videre est, quæ in his nostrorum Politicorum machinationibus desiderates. *Primò*: non prohibebant absoluit, quemadmodum nostri Politici, Ecclesiasticos bonorum immobilium hæredes scribi, *Secundò*: Concedebant Veneti Ecclesiasticis bonorum immobilium donationes, at secus nostri volunt Politici, vt nimirum velint, nolint, acquiescant quantumcunque ex diuenditis bonis pretio. *Tertiò*: Permittiebant, vt bonis ex æquo venditis illam referrent Ecclesiastici pecuniam, quæ par esset pretio rei æstimatæ, nostri verò Politici prætendunt, vt aliquid pecuniæ, pro bonis acceptis offeratur, quarta nimirum pars ex pretio æstimatæ rei, quemadmodum Monialibus pendit solet. Nihilominus tamen, hæc solam ob causam Paulus V. declarauit, ideo quoque Venetos tum temporis proſcriptos fuisse ab Ecclesiâ

Ecclesia editis diris Pontificiis. Multo magis in iure Ecclesiastico communiti, à Sede Apostolica, ipso facto promerito feruntur anathemate, qui Ecclesiis & personis atque locis Ecclesiasticis obstant, cum notabili immunitatis Ecclesiasticæ detrimento.

17. Scimus libertatem Ecclesiasticam nunquam nobilitati postponi, Nobiles tamen ex prærogativa sui generis cum fundos coëmunt, & bona immobilia, sibi testamento relicta, dataque vsurpant, certè vim inferri Nobilitati procul dubio dicerent, si quid Ecclesiastici contra allegarent, nec fundos à nobilibus coëmi permitterent. Illi verò de facto, prohibent à coëmendis bonis Ecclesiasticis, nullam tamen vim eorum dignitati, nullum libertati præiudicium se inferre putant: sed immeritò. Equidem Tridentinum aliæque grauissimorum Patrum antea memortæ Concilia, vt & Honorius Papa cap. nouerit 49. & cap. grauem. 13. de senten. excomm. diris Pontificiis deuouit violatores iurium & personarum Ecclesiasticarum: idco quicumque tam grauis excessus conscius est, excommunicationem incurrit & peccati mortalis noxam, cum ea, non nisi in mortalis peccati penam secundum Theologos & ius Canonicum exeratur. Egregiè docet insignis Iurista Baldus in repet. l. i. c. de Sacros. Eccl. ius libertatis Ecclesiasticæ esse potestatem id faciendi, quod alicui placet & quod honestè & decenter fit ab aliis. L. Libertas ff. de stat. hom. §. i. infir. de iur. person.

18. Quoniam verò ex vi iuris Ecclesiastici, à Deo, & SS. Patribus, & Imperatoribus approbati, Ecclesie in plenitudine sui iuris & libertatis integritate debent letari, in c. 2. de immu. Eccl. in 6. Nullus omnino sine graui conscientie noxâ, poterit contrariâ Constitutione, vel quocunque modo ius Ecclesiasticum abrogare, quod si quis hac in parte deliquerit, ius diuinum & humanum violauit, & grauissimâ immunitatè Ecclesiasticam affectit iniuriâ.

19. Primò. Quia violat & aufert, quæ iure diuino & Ecclesiastico, immò & humano, concessa sunt Ecclesiis. Multis ab hinc annis Constantinus Magnus, benè communiuit hanc immunitatem l. i. c. de Sacros. Eccl. Habeat vnusquisque licentiam sanctissimo Catholico, venerabilique Concilio bonorum quod optauerit relinquere, & non sine iusta iudicia eius. Idem stabiliiuit Iustinianus Imperator l. fin. c. eodem tit. Cauent igitur Ecclesiarum violatores, ne sibi dicatur quod S. Gregor. in Psal. 5. pœnit. v. 9. Mauritio Imperatori, circa immunitatem Ecclesiasticam restingendam sollicito scripsit. Nulla, inquit, ratio fuit, vt inter Reges habeatur, qui rursus lucri cupiditate illecti, sponsam Christi captiuam cupit abducere. Ecclesiam quippe, quam sui sanguinis precio redemptam Saluator noster voluit esse liberam, hanc, ipse potestatis regia iura transcendens, facere conatur Lancicij Opusc. Tom. 2.

ancillam. Sed etsi Ecclesiastici nullum quoad hoc ius haberent præter Ecclesiasticum, nulla Respub. secularis potest hoc Ecclesiasticis adimere. Extat hæc de re in iure Casareo clara Decisio Valeriani & Marciani Imperatorum. Omnes pragmaticas sanctiones, contra Canones Ecclesiasticos, robore suo & firmitate vacuatas cessare præcipimus c. de Sacros. Eccl. l. Priuilegia. Idem allegerunt iura Ecclesiastica: Imperiali iudicio non possunt Ecclesiastica iura dissolui, inquit Nicolaus Papa apud Gratian. dist. 10. Can. 1. & can. 4. Idem & Felix Romanus pariter Pontifex decernit, cum ait: Constitutiones contra Canones & Decreta Presulum Romanorum, vel bonos mores, nullius sunt momenti. Causam quæris? Statim subdit: Imperatores enim Christiani subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Presulibus, non presere. Can. Si Imperator dist. 96. in fine. Ex his concludo, quicumque contra Diuinum, Ecclesiasticum, & Imperiale ius, arcebit Ecclesiasticos à bonis nobilium coëmendis, vt violator iuris & causa plurimarum iniuriarum inde manantium, à graui peccato, non erit immunis.

20. Secundò. Grauitas illatæ iniuriæ hinc etiam colligitur. Quilibet enim mortalium, de iure natura, & de iure gentium sua bona dispensare potest pro libitu in varios vsus. Quis autem hic non videat quàm angustis limitibus, libertas nobilium, ab ipsis quasi libertatis vindictibus & defensoribus includatur, cum nobiles, liberè fundos bonaque sua in vsus pios impendere nequeunt? Constantinus Magnus concessâ omnimodâ facultate, bona immobilia, testamento relicta Ecclesiis applicandi, Politicam sanè, facti subdit rationem. Nihil est enim, quod magis hominibus debeatur, quàm vt supreme voluntati liber sit stylus, & licitum, quod iterum non redit, arbitrium. Et ita nostri Politici cum omnia possidere peroptant, atque donationes pro Ecclesiarum vsibus fieri vetant, non libertatem modo Ecclesiasticam, sed etiam, vt vocant, ciuilem constringunt, simulque grauius peccant.

In absoluto dominio maior exeritur in subditos potestas quàm in liberâ Republicâ, vt est nostra, & tamen absoluti Reges non sunt domini bonorum spectantium ad particulares personas, penes quas tantum absolutum eorum est dominium. Quilibet in re propriâ est moderator & arbiter l. in re mandata c. mandat. l. etsi lege §. consultui ff. de per. hered. Neque discrepat à nobis Seneca lib. 7. de Benef. c. 4. Ad Reges potestas omnium pertinet: ad singulos, proprietatis. Et c. 5. sub optimo Rege. Rex omnia imperio possidet: singulis, dominium. At quod illud dominium? Nonne libera possidentis rerum suarum dispensatio, earumque in res honestas, atque adeo pios vsus conuersio? Itaque quicumque dominium & proprietatem particulatibus personis adimit, grauem admodum Nobilitati infligit iniuriâ, Kkk alie-

alienando ab eâ vsum dominij & proprietatis, sed vel maximè ex hac parte, quòd prohibeat bona, abundè satis à Deo concessa in vsus pios conuertere, quæ alioquin expenduntur in luxum, in minus necessariam seruitorum multitudinem, vti nam & non in ipsâ peccata, quasi pro nefas! Deus non nisi ad fouenda tua scelerata tibi tot tantaque bona dedisset. Melius longè consuletis vobis DD. Politici, si in eos facultates impenderit, qui vestris peccatis offensum Numen, assiduis precibus, à debitâ sceleribus pœnâ, & præcoci nimis vindictâ detineant. *Va terrarum orbi*, dixit quondam Christus D. S. Teresîa: pridem iam concidisset, ni Religiosorum precibus à lapsu erigeretur, licet, inquit, videas nonnullas Religiones à perfectione, qua maximè in illarum incunabulis viguit, desinuisse. Ita leges apud Riberam libr. 1. capite 12. vitæ S. Teresîæ.

21. *Tertio*. Maior est iniuria, prohibere coëmptionem, donationem & commutationem bonorum immobilium, quàm mobilium: nihilominus tamen vniuersam Ecclesiam administrante Simmacho Romano Pontifice Anno 302. in Concilio quodam lecta est Constitutio Basilij cuiusdam Principis viri, nomine Odoacri Regis condita, & tantum rerum mobilium, in auro, argento, preciosis lapidibus & vestibus pro Ecclesiarum vsibus testamento relictarum, iustam ex æquo, vt cuiusque rei pretium requirebat venditionem inhibens, propter aptiores coëmendas, addito, si priores ad vsum & ornatum Ecclesiasticum prorsus essent inutiles, lecta inquam, simulque à Petro Archiepiscopo Rauensensi, demum à toto Concilio, vt iniqua reprobata est, quemadmodum legimus in Decreto distin. 96. C. Benè. Quid hic nostri Politici, immò quid illud Concilium ageret: ægrè ferebat solam commutationem bonorum mobilium, idque precio æquivalente, quo aptiora pro vsu & ornatu templi coëmi poterant, hanc verò tam immitem Constitutionem, que fundorum etiam & rerum immobilium possessionem prohibet, quomodo ferret?

22. *Quarto*. Obligatur quilibet mortalium ad sedulam curam augendæ gratiæ diuinæ, placandæ summæ Maiestatis, tollendæ pœnæ, cui quilibet post peccatum succumbit, denique obtinendi nostris in necessitatibus ac arumnis, cælestis auxiliij. Quid verò sine Sacerdotum precibus proficiemus? in manibus eorum sunt necessitates nostræ: nam & ipse Deus. Liberalitate igitur & munificentiâ opus est, quâ quodam velut fœdere, illos nobis tempestiuè deuincamus. Crescant nostra beneficia, crescet & Diuina erga nos bonitas, à Sacerdotibus quâ precibus, quâ lachrymis exorata. Sed videat ille, quantam homini naturæ legibus libero, infligat iniuriam, dum cauet, ne ea dispenset, ad quæ vbertim profundenda, & commune ius à

Deo, & à se ipso habet.

Quinto. Verùm & Deus ipse, non minore ab eo affligitur iniuriâ, qui dum prouentus Ecclesiis dari vetat, eo ipso maiorem Dei cultum impedit. Preces enim & Sacerdotes, sunt quidam velut honoris Diuini præcones, eò plures, quòd plures & Sacerdotes, deerunt tamen si prouentus receperint.

Sexto. Euentu comprobatum est, multos debere compensare, propter illata damna, res in inuenture, vel alibi malè partas, variis personis quæ sine prole decesserunt. Hinc cum non datur facultas, salnâ nominis famâ, iniquè parata compensandi, conferunt, (quod optime fieri potest) ea in templorum vsum, ornatum, atque Ecclesiasticorum sustentationem. Noui quendam Principem virum in Polonia iam demortuum, cui, ob certa damna & iniurias, plurimis in inuenture illatas, ad instantiam P. Petri Alagonæ Soc. Iesu, Clemens Octauus loco satisfactionis assignauit, vt aliquid magni momenti, in vsum Ecclesiasticum conuerteret. Nec desideres mandati executionem? Erexit enim à fundamentis aliquot cænobia, & Ecclesias variis Religiosorum Ordinibus, eiusque ante mortem non contemnendos prouentus ac prædîa applicando, expendit aliquoties centena millia. Sed plures & hodie tales reperitur. Prohibere illos DD. Politici, quod lege diuinâ & naturali cogantur in conscientia, restitutionis & satisfactionis causâ exequi, non hæc vis & iniuria est tantò grauior, quòd periculosior. Quæris: qui sunt illi, quibus illata damna pensandi necessitas incumbit non noui, tu videris; illi certè ne incurrant infamiam notam, se non propalabunt.

Septimo. Hæc prohibito, extinguit omnino debitam gratitudinem, ideoque iniusta & iniuriosa est, quia tam nobili virtuti, campum remunerationis occcludit. Plurimos reperites, qui propter accepta insignia quædam beneficia ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis adeo se obligatos sentiunt vt non remuneratione modo, sed etiam si necessum fuerit, profuso sanguine à se beneficia percepta rependere sint parati. Nihilominus tamen, ecce tibi, cum peroptant suâ antidotali remuneratione gratitudinem declarare, impediuntur ab obstrepentibus aduertentiorum linguis, quasi parum illis esset, quod sua Deo negent, nisi etiam alios eadem ingratitude notâ adaspererint.

Octauo. Ad quod faciendum & Legis Diuinæ autoritas & naturæ consilium adigit, illud nullo modo ab executione retardari potest. Quod si quempiam extremâ necessitate præuentum videris, cum potes ei prodesse minus impensis & negligis, peccas mortaliter. Quis verò ignorat, multarum satis Ecclesiarum & locorum Sacrorum eis personis, quæ Deo atque Reipublicæ quâ continuis orationibus, quâ

quã Sacrificiis & quotidianis vitæ religioſæ ſeruiunt exercitiis quorum lachrymæ, vt S. Nazianzenus or. 1. in Iulianum, ait, ſunt diluuium peccati, & mundi expiamentum; tantam egeſtatem eſſe, vt perſonæ Eccleſiarum miniſteris deſtinatæ, nec victus quidem commodam habeant facultatem, ideoque plurima debita iam contraxerint. Hinc ad clauſtra patefactus, propriatati aditus, at cum quanto rei Chriſtianæ damno viciniſimos Religioſi oberrant pagos domoſque, graues ſunt aſſinibus (& quod maximè deteſtandum eſt) quibus cohæbitant, quorum in aulis & prædiis aluntur, concubinariorum eiſdem ſemper immerſos peccatis abſoluunt, modo miſeram hanc vitam ſuſtentare poſſint. Hinc & feneratoribus omninò ſe accommodant, qui commodatis pecuniis iniquè pagos & bona alterius retinent, non fiduciariã mancipatione (quæ vtrique licita eſt) ſed verè, tantummodo pro ipſa mutatione pecuniæ, inſignes proventus ex prædiis referunt, licet interim, neque lucrum ceſſans neque damnum emergens ſequatur. Sed facile via præcluditur tot ſcandalis, ſi ſufficientes proventus, & commoda vitæ ſuſtentatio, Religioſos intra domeſticos parietes clauſerit: nunquam verò claudet, quàm diu DD. Politici ſuis Conſtitutionibus prohibebunt, ipſi tamen vti tot maiorum atque grauiſſimorum exceſſuum auctores, exactam aliquando rationem Deo reddiduri.

17. Nondè Ipſe Chriſtus Deus & homo, aſſerente Innocentio Papa, ad cap. cum ſuper num 3. de cauſ. poſſ. & prop. Chriſtus eſt Dominus honorum Eccleſiaſticorum, taliaque bona nuncupantur in iure, non niſi Chriſti patrimonium Cap. cum ex eo 34. de Eleſt. l. 6. Hanc igitur ob cauſam, qui vetat bona Eccleſiis relinquere teſtamento, expreſſè vetat, eo ipſo dari Chriſto Domino. Poſteſtne maior vis & iniuria reperiri, quàm quæ Deo inferitur? Deo: qui vbi vitæ exceſſeris, ſeuerus Iudex ſuum ad tribunal te citabit: Deo: à quo moriturus, ac etiam benè ſanus, illius ſententiæ ſtrictam præſtolari executionem, Matt. 7. v. 2. Quã menſurã menſi fueritis, eadem remetietur vobis: Deo: qui tibi exprobrabit Matth. 23. v. 45. Quamdiu non feciſti vni de minoribus hiſ, nec mihi feciſti. Si enim illis dicit: *Itē maledicti in ignem æternum, qui dum poſſent benefacere ſeruis ipſius, neglexerunt;* quãtò magis fulmen hoc itæ Diuinæ concernit eos, qui non tantùm omittunt munificentiam vacare in ſervos Chriſti, cum poſſent, verùm etiam peroptantes licet alios, bona ſua in Eccleſiaſticis diſpenſare pertinaciùs impediunt. Hinc tot articuli, tot Conſtitutiones in Comitibus expetiunt, hinc contra patriam ſæpiùs excitant tumultus, quòd eorum machinationes ſuo calculo diu recularet comprobare. Hinc demum quã minis, quã falſis delationibus Eccleſiaſticus Ordo, non apud

Lancij Opus. Tom. 2.

ſæculares modo Catholicos, ſed & ipſos hæreticos indignis maleuolorum contumeliis, miſerandum in modum eſt proſtitutus.

18. Decimò. Magna iniuria & ex hac parte Eccleſiaſticis inferitur, quòd propter minus cauſam hanc prohibitionem, comparantur Iudæis & infimæ plebi, cui bona immobilia in poſſeſſionem teſtamento relinquere vetant Conſtitutiones politicae.

Undecimò. Immò pluriſ cenſendi ſunt apud eos Ethnici, quàm Eccleſiaſtici, cum illis iure gentium, licitum ſit vbiq; fundos, ſiue per modum coemptionis, ſiue per modum commutationis poſſidere. Sed & in noſtra Republica conſeſſum eſt, vni barbaro Scythæ bona Nobilium, etiam immobilia teſtamento legari vel ab eo poſſe coëmi. Noſtri tamen Politici tali Eccleſiaſticos libertate vti nolunt, quã gaudent ipſi Ethnici.

29. Duodecimò. Sed quòd horret animus cogitare nedum loqui aut hiſce mandare literis, nobiles ſæminas, ſædo corporis queſtu ſibi cohæbitantes, iidem ipſi Politici pluriſ faciunt, quàm venerandos Chriſti Eccleſiæ adminiſtros. Conſeſſiſtis concubinis teſtamento relictos fundos occupare, vel eoſdem coëmere, nec à quopiam adiguntur ad abdicationem bonorum immobilium, vel ſaltem ad certam, pro bonis venditis pecuniæ ſummam, vti coguntur viri Religioſi, Sacraque Deo Virgines. O deplorandam Nobilium conditionem! hic cine honos generoſo ſanguini! Itane ò Polonia Nobilitas, apud exteros, non dico Catholicos, ſed ipſos hæreticos, atque aded Turcas infideles, longis partam ſudoribus nominis famam proſtituit? Audient Ethnici apud Poloniam & Lithuaniam gentem eamque Catholicam, pluriſ habitas concubinas, quàm Sanctiſſimos Eccleſiaſticos. Videbunt hæretici ſuos impoſtores, Verbi Dei pseudo-miniſtros, liberalioribus munitis redditibus, quàm fideles Chriſti Eccleſiæ propugnatores, viros Apoſtolicos, in regnò Catholicorum! Ecce tibi, non ita pridem in Comitibus Verſamentibus à Senatu impenſè poſtularunt, & credo niſi ſatiſſiat illis, non quieſcent à petitis, vt ſibi liceret ſana eorumque adminiſtros, perpetuis redditibus ex bonis immobilibus nobilium, armare, ſed contra fidem Catholicam & ipſam Senatū. Quid hiſ Catholicis? Eadem fortè meditantur pro Eccleſia omnem interponunt curam, agunt apud Senatū & Rempub. Nihilominus cogitant: quiniſmò per ſummam audaciam, in iſdem Comitibus contra ſuos Patres inſurgunt degeneres filij. Sed quos à quibus neceſſariam vitæ inſtituendæ rationem, ſanamque doctrinam hauſerunt, à quibus, in virtutibus Chriſtianis & morum integritate ad omnem vitam inſtructi ſunt: à quibus in Eccleſiis ad vitam Chriſti monitis conformem, per pias &

frequentes hortationes rudes edocentur : à quibus suffragium, quæ uiuentium, quæ mortuorum animæ, per oblata sacrificia, orationes, & Sacramenta referuntur quibus fidei Catholicæ vel redditu omnino, vel in eadem nutantes salutaribus alloquiis confirmati sunt: Tantumne igitur lucrî, tantum gratitudinis pro tot beneficiis recipiunt? Equidem nunquam tot obsequiis, aulicis, cubicularij, cæterique de grege seruorum, nec tanto affectu, labore, pesteruerantiâ, suos cumulare dominos, & tamen in censibus & prouentibus Ecclesiasticos superant, immò in eorum usum nobiles, passim fundos, prædia, multa que bona immobilia coëmunt.

30.

Decimotertiò. Vis & iniuria Ecclesiasticis illata, in quantum Religiosis uotis obstricti sunt idè maior & iniquior est, quod Ecclesiasticos iure communi (nihil hîc loquor de diuino) omnino priuet. In donationes enim plus habent iuris communis Religiosi, quàm ipsi filij naturales, de hac re satis clarè Felinus egregius Iurisperitus, in Comm. sup. decretalem in præsentia de probationibus colum. 21. ubi recenset Statuta Cæsarea & Ecclesiastica, in quantum causæ seruiunt, & clarissimis argumentis ex rationibus petitis veritatem comprobant. Etenim secundum ius commune, si quempiam in tuis bonis hæredem dixisti, & nascitur interim tibi filius, ea sola filij natiuitas, ex vi iuris, delet ac inualidum reddit priorem donationem L. Si unquam. Capite, de reuocandis donationibus. Sed si bona tua Monasterio, vel cænobio addixisti, iam filius non nisi in quartam bonorum partem, quàm iuristæ legitimam uocant, accedet. Hanc sententiam insignis hic Doctor, altera Baldi magni nominis Iuristæ, confirmat. in l. prima de inofficiosis donationibus, & Abbatis in Cap. final. de donation. Demum uterque concludit legem. si unquam; in his donationibus, quæ piis uisibus assignantur, locum non habere, uti supra recensuimus. Eidem ad stipulatur & Glossa in Cap. fin. Quicumque 17. 44. Cur autem ex vi iuris communis maioribus priuilegijs gaudeat causa pia, quàm filij orbitas? hanc rationem assignat Felinus, quòd ille qui bona sua confert Ecclesiæ, faciat id ex necessitate atque curâ singulari, quam de animæ salute quilibet mortalium habet, utpote de bono caducis omnibus præstantissimo. Ad hæc, secundum ius commune, donatio Ecclesiis applicata, absolutum in se transfert dominium sine ulla traditione. l. fin. C. de Sacros. Eccl. eadem uerò filio relicta nihil habet huiusmodi l. Secunda. C. Si quis alteri vel sibi. l. siue mancipati. C. de donat. Præterea filius in hæredem non succedit, nisi dato signo vel nutu oculi à parente, dum condit testamentum l. Discretis C. qui testam. facere poss. Nihilominus tamen testamentum factum in fauorem

causarum piarum solo tantum signo uel motu oculi ualidum est. ex vi communis iuris. ut Felinus, Bartolus, Baldus, Immo, & Ancarandus non minus copiosè quàm sapienter asserunt. Quamobrem Ecclesiastici tam egregiè iure communi sunt muniti, ut nulla Respublica secularis, illud eis abrogare possit, quòd si quis aliquid eiusmodi tentare præsumpserit, eos certè graui affligit iniuria.

Decimoquartò. Nobilis, amplexus Religionem aliquam uel Statum Ecclesiasticum sæcularem, nullam generis tacturam subit. Quod licet per se satis apertum sit nec argumentis indigeat, probat tamen Tiraque. de Nob. C. 26. n. 3. Roman. in singul. 37. Simulque narrat Decisionem S. Rotæ ex quadam occasione factam, Rebuff. de Nominat. q. 12. n. 31. &c. Immo nobili domo oriundus eo ipso quia Ecclesiasticus est, suum genus euehit & illustrat. Sola enim Sacerdotalis dignitas, ad quam omnes Ecclesiastici ferè collimant, à D. Chryostomo, regali solo præfertur Hom. 4. in verb. Iliar. Vidi Do. Maior est hic (Sacerdotis quàm Regis) Principatus, propterea Rex caput submitit manus Sacerdotis, & ubique in ueteri Scriptura, (quod & apud Catholicos sacrosanctè hæcenus obseruatum est) Sacerdotes, inungebant Reges. Quod autem ad Religiosos spectat, idem S. Doctor libr. 2. contra vii. vii. mon. alloquendo hominem Ethnicum, eximiam in Repub. dignitatis ac eminentiam, qui ob ingressum ad quempiam Religiosorum Ordinem filij sui uicem, contritari potuit, clarissimè, rationibus, non quidem spiritualibus, sed Politicis demonstrat, nobilitatem generis, non ita præminentiam sæculari, sicuti religioso statu illustrari: demum suas rationes ita concludit. Inuenimus illum (nimirum filium tuum Ethnicum) non modò clariorem esse nunc (cum in Religionem adoptatus est) quàm fuisse domi (agitur hic de tali filio, qui non nisi purpuratus domo prodiret in publicum) uerum ex illi ipsis rebus eam claritatem esse affectum, quibus illum tu uilem & ignobilem existimas. Cum igitur ita se res habeat, & quilibet Nobilium retineat ius hæreditariæ successionis, & acceptandæ donationis bonorum stabilium, qui illud ei sine Religioso, siue Ecclesiastico sæculari adimit, magnam vim infert, non tantum immunitati Ecclesiasticæ, sed etiam ipsi nobilitati. Et quemadmodum iniuriosi uiderentur Ecclesiasticâ dignitate illustres, Prælati, si nobilitatem à possessione bonorum stabilium arcerent, uti ipsi de facto atcentur ab ea: ita multò maior iniuria sentenda est illata Ecclesiasticis nobilibus (plures enim tales inter eos reperies. quàm humili loco natos) per hæc Politicorum machinationes. Ideo, ut à tantis malis, tempestiuè Respublicæ Christianæ, Ecclesia Catholica exemit, ut nullo modo licitè possit illis imperari uenditio rerum quas possident, & in quarum deinceps domi-

dominium successuri sunt. Hoc Sedis Apostolicae Decretum, non sine diris Pontificiis in transgressores editum est à Concilio Generali Lateranensi sub Leone X. sess. 10. & à Tridentino sess. 25. cap. 20. confirmatum est.

32. *Decimoquinto.* Venetam Rempubliam percussit anathemate Paulus V. omnemque eius ditionem interdicto sacrorum miserè perculit propter hanc solam causam, quòd Ecclesiasticis & piis locis quaedam donare & legare prohibuerit, multò tamen mitius quàm quæ nostri Politici, uti satis abundè ab initio præmonitionis huius ostensum est. Si igitur Respub. Veneta, non tolerandâ, iudicio Vicarij Christi Ecclesiasticas immunitates afflixit iniuriâ, & ita quidem, ut necessarium fuerit anathemate Papali atque interdicto puniti temeritatem, quantò maior vis & iniuria fiet, cum votis optatisque quorundam Catholicorum (nihil ago de hæreticis, nam illi sufficientibus cognitis quorundam Catholicorum, contra Ecclesiam infidius, à pluribus, utpote superuacaneis, sibi temperant) exitus responderent.

33. Præmissis tot ad considerandum rationibus concludo, nullo modo posse Rempub. saluâ conscientiam, uti supra memorauimus, iura & Constitutiones, in præiudicium Ecclesiasticorum statuere. Inprimis enim nihil potestatis in Ecclesiasticos habet, quos Diuina, Ecclesiastica, Imperialia, nostri denique Regni Iura, Legesque ab omni sæcularium iurisdictione exemere, quâ qui caret, ius in alium exercere nequaquam potest, licet illud non iniquum immo etiam de rebus necessariis foret. Hoc & ipsa ratio innuit, & omnes Iurisperiti ac Theologi, cum S. Thoma docent 1. 2. q. 96. a. 4. Ad hæc concedamus Rempubliam nostram, in Ecclesiasticos eo valere iure, (quod quidem nullum in Repub. est, nec esse potest) quod Episcopus in suos Parochos exerceat: nunquam tamen possit aduersus eos, quas quidâ politici desiderant, Constitutiones, etenim ab omni parte perspectis meis quindecim rationibus, eę essent iniquæ, nec mediocriter damna ac iniurias Ecclesiasticæ immunitati inferrent. Sed eudant DD. Politici quas amant, Constitutiones, ego cum S. Angustino lib. 1. de lib. arb. cap. 5. dico: *Non est lex, quæ iusta non est*: Et iterum cum eodem. *Non iura dicenda sunt, vel putanda, iniqua hominum constituta.*

MONITVM QVARTVM.

34. **N**ulla fides habenda est obtrectatoribus Ordinis Ecclesiastici, falsum patriæ amorem iactantibus, qui sub specie quidem boni communis, fundos nobilium in posterum ab Ecclesiasticis possideri vetant, re ipsâ autem aduersus patriam agunt.

Sed antequam id argumentis comprobem, Lancicij Opus. Tom. 2.

quæso vos egregij patriæ vestræ fautores, quæ tandem fructum è bonis nobilium sæcularium Respub. tulit, ingentem dicitis: duplex est. Primò contributiones seu tributa, quæ Poloni appellant Poborij, in vsus & necessitates Reipub. suppeditant: deinde, imminente in hostem generali expeditione, quantum Polonæ Constitutiones volunt, armati contra hostem validum & numerosum, non qualemcunque procedere, vel sui loco alium armatum mittere. Atqui ex bonis etiam Ecclesiasticorum & Religiosorum, eadem promanant in Rempub. vectigalia. Quod si fortè quis Ecclesiasticorum laboranti patriæ, modis prædictis subuenire noluerit, est ius Ecclesiasticum, sunt Prælati, deferantur suos ad Præsides, & in Consistorio causam agant; interim alij qui solita vectigalia pendunt, viuant immunes à periculo, ne paucorum tenacitas noceat omnibus. Ego verò luce clariùs ostendam, ex bonis Ecclesiasticorum, à munificâ quondam nobilitate, ubertim prouisis & collatis, vel certè ab eisdem coemptis, maiorem in vsus Reipub. deriuari fructû, quàm ex bonis Nobilium sæcularium.

35. *Primò.* Omnes Ecclesiastici tempore designato vectigal, ex bonis propriis ad Fiscum Regium deferunt: quòd vix reperies in ipsis vectigalium exactoribus, à quibus non iam communi iure, sed per Constitutiones in Comitibus latas, per Thesaurarios Regni, frustra repetiit non semel Respublica, iam exacta tributa.

36. *Secundò.* In executione vectigalium Ecclesiastici nobilium subditis, ac etiam Regalibus multum indemnitati consulunt. Illi enim qui decimas frumeti à subditis nobilium recipiunt, ad persoluenda tributa, non tantum pro rata respectu decimarum, sed etiam dimidiam omnino partem conferunt, ita ut subditi dimidiam partem vectigalium persoluant, reliquum Ecclesiastici. Quod ipsum magno est cum graamine Status Spiritualis, & Ecclesiasticorum, quorum plurimi decimis viuunt. Plerumque autem cum plura vectigalia imponuntur, plus, quàm ex decimis collegerunt, in persoluedis vectigalibus insumunt. Ideo non pauci iam decimis interdixere sibi, & quod inde sequitur, Sacerdotes in Paræcijs constituti, eoguntur ex templo propetare ad agrum, ab altari transire ad aratrum, manibus quibus non ita pridem Augustissimum Christi Corpus gestabant, tractare vomerem, sulcare terram & abiectionibus infimæ plebis incumbere muniis, ut exiguum, pro miserâ vitæ sustentatione victum tot laboribus, ac ipsis pene lachrymis coëmant, & simul à decimis repetendis abstineant, ad grauissima tributa hæc arte effugienda.

37. *Tertiò.* Sæpiùs Prælati Ecclesiastici, armatis fessis precibus, quanquam libenti, neque minùs

generoso animo, magna Reipublicæ Donatiua suppeditarunt ex suo, per solutis prius integrè tributis quæ alij Nobiles & ex proprijs Dominijs, & ex Regalibus, quorū vsum fructū habent, perfoluunt. Nobiles verò ac etiam Illustrissimi Senatores, nescio an tantum, vel saltem aliquod Reipub. donatiuum obtulerint. Quod si aliquando, certè paucos adeò munificos in patriam vidimus, qui periculo imminente, non bonis proprijs, non patrimonio, non sanguini pepercere, modo incolumitati patriæ consulerent. Principem eos inter locum obtinet, immortalis recordatione, ob res pro patriâ egregiè gestas dignissimus, Magnus ille & Respublica clarior & illustrior, quia ab eis integritatem & splendorem suum deriuat. Hac in parte, quantum Ecclesiastici Reipublicæ præstiterint, omnibus in comperio est, illi enim suis fortunis Consanguineos & amicos sæculares, quò magis patriæ profuturi sint aliquando, benè non instruunt modo, sed etiam coemptis amplissimis Dominijs & prædijs cumulant, & ita triplici modo Reipublicæ succurrunt. Imprimis pecunijs, quibus onustos ad bella, aliæque patriæ obsequia Consanguineos expediunt iterum pecunijs, quas possessoribus bonorum immobilium, ea pro amicis coemendo expendant: demum ipsi prædijs atque bonis immobilibus, in amicis & sanguine innotos testamento relictis.

38. *Quartò.* Exigua satis ex bonis nobilium vctigalia recipiuntur propter vastationem eorum, partim rigido nimis regimine, partim illatis sæpius iniurijs, quæ in causa sunt, vt subditi deserant nonnunquam fundos nobilium. In bonis autem Ecclesiasticorum benè prouisum est, ab Episcopis, Archidiaconis, Decanis, Reuisoribus, indemnitati subditorum, ad perfoluenda eò facilius omnia Reipublicæ tributa, quàm exactissimè, modo violentas manus ab eis miles absteineat.

39. *Quintò.* A quo peto sæcularium, insignis aliquando substantia in Reipublicam deuoluta est: nihil eiusmodi audiuius, ab Ecclesiasticis tamen, tot prædia, tot fundi, nescio quo iure, in Reipub. vsum deuenerunt. Ita Veliciensis salis officinam, in Diocesi Cracouiensi, non paucos fundos à Monasterio Tinecensi, neque contemnenda prædia à Præpositura Micchouiensi, & similia passim, præsertim in Prussia Ecclesiasticorum bona, totam denique Linoniam ab Ecclesiasticis auulsam reperies. Quæ tamen illorum hac de re querelæ: certè modestiores sunt nostris Politicis, qui contumaces assiduo linguas, in eorum bona, atque adeò, ipsam nominis famam exerunt.

40. *Sextò.* Quis vnquam Senatorum ex amplissimis licet ditionibus, vel minimum quid in ornamentum Reipub. legauit? Scimus tamen Illustrissimis Episcopis Cracouiensi & Culmenfi & secretò ab alijs, & donatiue sæpius inter viuos, & testamento pro communi Reipublicæ bono valde multa relictæ, quæ vel patriæ immediatè, vel Serenissimo Regi in bonum Reipub. cederent. Qui enim fouet caput, totam corporis molem sustentat, quæ cadet, si ad capitis, quæ necesse sitatem, quæ communitatem aliquid deesser.

41. *Septimò.* Omnis Reipublicæ dignitas & amplitudo pendet ab incolis, qui, quò ditiores potentioresque sunt, eò & Respublica clarior & illustrior, quia ab eis integritatem & splendorem suum deriuat. Hac in parte, quantum Ecclesiastici Reipublicæ præstiterint, omnibus in comperio est, illi enim suis fortunis Consanguineos & amicos sæculares, quò magis patriæ profuturi sint aliquando, benè non instruunt modo, sed etiam coemptis amplissimis Dominijs & prædijs cumulant, & ita triplici modo Reipublicæ succurrunt. Imprimis pecunijs, quibus onustos ad bella, aliæque patriæ obsequia Consanguineos expediunt iterum pecunijs, quas possessoribus bonorum immobilium, ea pro amicis coemendo expendant: demum ipsi prædijs atque bonis immobilibus, in amicis & sanguine innotos testamento relictis.

Multosne in hanc vsque diem numerabis qui bona Nobilium Sacerdotali dignitate inaugurati Ecclesijs reliquerunt? inanis est timor hic; iam laudati maiorum recesserunt mores & sæcula, in Ecclesiaram ornamentum verè aurea, nec amplius dicentis ocellula lecta nobilium bona, in vsus pios patebunt.

42. *Octauò.* Si Atheus non es, fateberis id, quod S. Spiritus Iacobi 5, v. 16. affirmat, *multum mirum valere deprecationem iusti assiduum.* Fateberis, quòd integram ciuitatem à debitâ celestibus penâ, aliquot iusti defendant. ita enim Deus ad Abraham Gen. 18. vers. vltimo. *Non delebo Sodomam propter decem iustos;* Fateberis, quòd amicus Dei, cum diuinâ gratiâ insignè felicitatem in eas domos vbi commoratur, importet: *Benedixitq; Dominus domui Aegypti propter Ioseph. & multiplicauit, tam in adibus, quam in agris cunctam eius substantiam Gen. 39. vers. 5.* Fateberis demum, quòd præsentia vnus hominis Deo chari, diuinam prohibeat vindictam à puniendis peccatis mortalium. *Habemus enim Gen. 19. vers. 22. quòd cum destitasset Deus impuras quinque Ciuitates, igni celo demisso consumendas, dixerit ad Lotum: Festina & saluare ibi, quia non potero facere quicquam, donec ingrediaris illuc. Quod si ita lores habet, quid Reipublicæ detrimenti eueniet, quando Ecclesiasticos vberioribus manibus peto*

proventibus? nihil profectò: immo felicitas magna, nolentibus etiam, oportune ingereatur. Illi enim multiplicatis redditibus, plures erunt, & ut homines Deo chari, quia eius ab obsequiis, frequentibus orationibus, immaculatis missæ sacrificijs vindicæ diuinæ dexteræ, vibrata in scelestos homines, arcent fulmina, simulque impetrant ea, quibus Respublica velut fortissimis cincta manibus, immunis à periculis uitæ felicitatis & fortunæ secunda uiuat, ac vigeat incolumis. Quid nobis profunt superbo opere ductæ in altum turres, castella, bellicæ machinæ, tumuli & monumenta hæc regnotum essent, non munimenta vel præsidia, si eis tantum non cœlesti patrocinio niteremur. Eduxit ingenent exercitum populus, multis rationibus Deo probatus contra Amalechitas, causâ belli iustissima fuit, & tamen victoria, non nisi à manibus Moysis, Deû pro tantis bellatoribus exorantis pependit. Exod. 16. vers. 11. Sed & nos cui tandem insignes illas de barbaris victorias. Sacerdotum ne Sacrificijs qui fuis in cælum precibus exoratum Numen nostris à partibus stare coegerunt. an paruis illis legionibus, quæ immanibus ex tota Africa & Asia lectis exercitibus erant impares, deferemus? Certè S. Gregorius Nazianzenus Orat. 1. in Iulianum nobis adtupulatur, cum ait ad Religiosos, *Elenatio manuum uestrarum extinguit flammam.* Igitur locuples penu uestrum pateat Ecclesiasticis, augeatur eorum numerus cum redditibus, ut ita crescentibus eis, uestra quoque bona crescant, & in dies ea capiant incrementa, quanta peropertatis.

43. Serui sunt uestri, vobis ab obsequiis Spiritualibus, longè præstantioribus, quàm quæ à famulis minis necessariis tantoque Satellitio, non ad aucupandam gratiam, sed ad magnam usque supremi Numinis offensam exhibentur. Illis tamen ampla patrimonialia, de bonis nobiliu coemptis, Ecclesiasticos verò vobis magis fidiore, etiam à coemendis & oblatis arcetis. David propter amicitiam, quam cum Ionatha contraxit, & illius affectum erga se, licet grauibis admodum à Saul, lacessitus iniuriis, etiam cum amittendæ vitæ periculo, tamen Miphibozet, non optimo tantum patrimonio munuit, sed etiam ad regium epulum suumque palatium inuitauit 2. Reg. 9. Ecclesiastici verò, vtiliores DD. Politicis, quàm Ionathas Dauidi, neque diebus, neque noctibus parcunt, quominus eorum peccatis offensum Numen suis mitigent precibus, & morti sempiternæ per peccatum damnatos gratiæ Dei reddant, intercedente nozarum veniâ. Sed quod magis mireris, resciant illi sæculares Augustissimo Christi corpore, patiterque sanguine, tamen interim ad commodam vitæ sustentationem, ne minimum quid, vel in remunerationem

44. tanti beneficij referunt, quinimò plurimi reperuntur tam perfictæ frontis, qui Ordinè Ecclesiasticum, priuatim & publicè per se & per alios, iniuriis persequi, calumnijs apud alios turpiter prostruere, falsis insuper delationibus ac detractionibus, natuo candore spoliare non desunt. Sed dicit aliquis, sufficere Ecclesiasticis pecunias ad sustentationem, quid igitur fundos & possessiones coemunt, quid oblatas tantopere tuentur? huic primò responsa velim, quæ Nobiles ipsi, si ab Ecclesiasticis tale quid decreto stateretur, dicerent. Verùm quid tandem causæ? cur eiusmodi Decreta, sæculares in præiudicium Ecclesiasticorum adornant, quæ ipsi ferre non sufficerent? Illi fundos & prædia tenent, ad licentiùs luxui vacandum, & in superfluis vestibus, magisque curiosis quàm necessarijs, in equis ad omnem fastum pompamque exornatis, consumenda patrimonialia, debum ad effrenem omni scelere vitam turpiter inescandam. Hi ad Supremi Numinis cultum impensè propagandum, & commodiùs proximorum saluti vobisq; ipsis seruendum bona coemunt, ut eadem in suos postea Consanguineos impendant.

Secundò. Etiam Veneti pecuniam Ecclesiasticis testamento relictam non denegabant, & tamen decretis Pontificijs in pœnam, emerarix bonorum immobiliarum prohibitionis, grauius afflicti sunt.

Tertiò. Pecunia si tempestiuè non impendatur coemendis fundis & bonis stabilibus, breui consumitur, nec vllam sterilis prouentum refert, cum ab eo edictis Politicorum prohibeatur. Hac de re pulchrè Vribanus Papa in C. videntes 12. q. *Videntes summi Sacerdotes & alij atque Leuitæ, & reliqui fideles, plus vtilitatis posse conferre, si hereditates & agros, quos vendebant, Ecclesijs quibus præsidebant Episcopi traderent, eò quòd ex sumptibus eorum, tam præsentibus quàm futuris temporibus, plura & elegantiora ministrare possent, fidelibus communem vitam ducentibus, quàm ex precio ipsorum, ceperunt prædia & agros quos vendere solebant, matricibus Ecclesijs tradere, & ex sumptibus eorum viuere, &c. Ideo, si aliquis extiterit modernis aut futuris temporibus, qui hæc auellere nitatur, iam dicta damnatione feriatur.*

MONITVM QVINTVM.

45. INanis nec ratione susceptus timor, ne vniuersæ Nobilitatis bona Ecclesiastici occupet aut coemant sollicitari. A quibus enim quæ uè hæctenus coempta sunt? Nam si Episcoporum quispiam fundos à Nobili coemptos suis Consanguineis secularibus, aut viris Ecclesiasticis attribuit, uti plerique fecerunt meâ memoriâ, quid publicæ aut priuatæ rei detrimenti attulit? cum precium dederit, quo paria aut melio-

ra venditis emi possint. Quod autem ad Claustra & Religiosos attinet, nisi quis animum, à pietate pariter & Religionè auertat, nihil omnino Nobilitati ab illis metuendum esse luce clariùs agnosceret.

Millia aliquot Religiosorum in Polonia, qui ex fundis sibi attributis annuos fructus percipiunt, reperies, qui numerus & simul tempora, quibus in hoc Regno degunt, si cum bonis ab ipsis coemptis conferantur (quod parùm à nihilo non discedit) nihil emisse censebuntur. Ex parte verò altera, quis numerum inire potest eorum, quæ Nobilibus amicis ab illis donata sunt, qui perfectioris vitæ studio suas hæreditates reliquerunt. Quare fieri non potest, vt ingenus quisque ac magnanimus, arcendos bonorum emptione putet, qui sua tam liberaliter largiuntur. Iam verò, si quanti sunt eorum redditus, necessitatibus metiamur, longè profecto tantæ multitudini impares apparebunt. Si enim inter omnes æqualiter, nullo inter maiores minorève discrimine tribuantur, quemuis aut nimium egere, aut stipem rogare oporteret. Hinc propè omnium Religiosorum Mendicantium, fundosque habentium (vt PP. Dominicanorum, Carmelitarum Calceatorum, Franciscanorum Conuentualium, Augustinianorum atque Societatis Iesv) Domicilia, ære alieno grauantur, cogunturque passim iam ad librorum, iam ad vestium comparationem, iam ad ipsam victus necessitatem depellendam, alienam crebriùs opem non sine molestiâ implorare. Accessio igitur aliqua in tantis angustiis census annui, aut opes saltem illius incerta, atque dubia, impedienda non est. Fratres, filij, caro & sanguis vester sunt, Pietas quæ se Deo consecrauerunt, ita ingratos reddere non debet, vt extreme inopiæ consultum esse nolitis. Satis & perquam nimium pauci sunt qui suâ liberalitate egestatè sustentant, quid eos quoque prohibetis? Ab ingressu in has partes Religiosorù, supra centena hominum millia, in variis se Monasteriis ac Conuentibus Deo dicantur: quo de numero decem vix reperies, qui iisdem suas possessiones iure stabili ac perpetuo inscripserunt. Ad PP. Societatis Iesv Prouinciâ Lithuanæ, in vna hæc scribo, intra Septuaginta circiter annos, vix ingressus est vnus, cui Mater mille circiter florenorum annuatim percipiendum in hæreditatem dedit. Duobus plures Polonia numerat, quiuis perpetuum in paterna rura Societati donarunt, neque multò dispar est aliorum Ordinum conditio. Tot igitur de tanto numero alij (si tam paucos exceperis) facultates, omnes atque copias Nobilibus amicis reliquerunt. Vnde nemo non videt, plurimum Nobilium Ordini per Religiosos accessisse. Si enim omnes ac singuli suas secum opes in claustra intulissent, supra amplissimos Episcopus,

patus, cuiusuis propè Religiosi domicilij facultates creuissent. Cum igitur tot & tanta à Religiosis Nobiles teneant, & in singulos annos, noua ab iisdem ad paupertatem Christi euolantibus accipiant, quâ mente, quâ æquitate, miseram eis terræ partem negare poterunt, quorum omnia possederunt? Sed nihil sanè de suis terris contendant, omnia quæ ipsorum sunt, possideant, aliorum pietatem & misericordiam non prohibeant, sinant alios Deo in pauperibus parum largiri, à quo omnes omnia acceperunt: non sit illis graue, si saluis eorum atque integris rebus fratres amicitique alienâ benignitate famem pellant, & necessitatem domos alienas petuagandi propulsent, vt eorum necessitatibus pro sui officij ratione sese commodiùs impendant. Quod si neque statuum æqualitas, quam omnes Politici propugnant, neque in Deum pietas, neque charitas in suos nec in egentes misericordia ab eis impetrabit, si omnem profus bonorum accessionem atque spem ipsam inopiæ subleuandæ à Religiosorum domiciliis prohibuerint, ipsi in eandem breui incident. Quantum enim magis numero augetur tantò magis opibus Nobilitas decrescet. Nam cum tot ad Religionem ob victus penuriam recipi non poterunt, extra eam positi, magis impensis sui status dignitatem & tueri & augere studebunt: multa ipsis, multa vxoribus ac familie alendæ, multa filijs educandis dotandisque filiabus opus erunt. Nec soli feruendum erit necessitati, plurima, magnificentia, liberalitati atque ostentationi de more impendenda, vestium splendor, ædes arte & mole spectabiles, conuiuiorum apparatus, supellex preciosa, numerosæ venationes, crebri & sumptuosus, quos colorum labores, quas prædiorum opes non exhaurient? Hæc omnia in integro Nobilitati manerent, si quicumque de tanto numero à Deo in Religionem vocatus, centum aut multò pluribus florens, annuos sui domicilij redditus adaugeret, reliquis omnibus in potestatem amicorum relicto. Erit itaque Nobilitatis est annuos Religiosorum census adaugeri. Credi enim vix potest, quantum ad Nobilitatis opes ex Religiosorum incrementò accedat. Compertum id ab illis manifestè, qui Regnorum hæresi laborantium mores ac morbos callent. In Scotia enim atque Anglia (vt ipsi fateantur hæretici) ablatis Virorum, Virginumque Deo sacrarum conuubijs, Nobilium & Oppidanorum opes eadè lege sunt euersæ. Hoc modo. Nam si monasteria cum suis redditibus manerent inuiolata, multi (ni obstaret hæresis) ea ingrederentur, sed nunc obstante hæresi & legibus ab ea laetis, in statu secularium manendo, coguntur in eo splendide viuere pro conditione sui status, quæ in monasterijs locum non haberet. Idem

Ideo coguntur non se tantum alere, & quidem magnificentius multo & sumptuosius (quod illis, si in monasterijs Deo dicati viuerent) sed etiam, vxores, & prolem & famulos: coguntur vestes comparare pro vestiendo corpore & suo & vxorum, & prolis & famulorum non ex vili panno quo in monasterijs serui Dei vtuntur, sed ex pretiosis materijs sericeis & aureis aliunde adductis, coguntur copiosas dotes filiabus assignare; quales non darent filiabus ad vitam monasticam aspirantibus. Hanc ob causam isti, qui religiosi fieri nolunt vel non possunt obstante heresi in Regnis hereticis, coguntur bona immobilia inter sanguine iunctos distribuere & diuidere, ideoque quibus eorum minus possideret, quam haberet, si multi statum religiosum & monasticum amplecterentur, & suas legitimas hereditatis, cognatis & consanguineis relinquerent, vti relinquunt in Regno Poloniae religiosum statum amplexi.

Hoc ipsum incolis Regni Poloniae incommodum accederet, si in eo monasteria non exarent redditibus sufficientibus instructa. Nam ad ea multi nobiles admitti non possent, si in eis, tot ali non possent ob insufficientiam reddituum. Non est ergo adimenda monasterijs potestas, accipiendi illa bona immobilia, quae pij nobiles volunt illis donare, inscribere, vel legare, ad augendam numerum Dei seruorum.

46. At Politicorum permulti aiunt: quid Religiosis cum fundis ac praedijs & more Apostolico, eo quod ab aliis impetrauerint, vitam sustentent. Respondeo. Reducant isti Apostolica tempora, veterum Christianorum charitatem ac liberalitatem, quae tot Episcopatus, tot Canonicorum Collegia, tot Parochias, tot claustra atque Conuentus Religiosorum excitauit, restituant: tum demum Religiosi libentius, alieno labore paratis frui eligent, quam cum tot litibus atque molestiis suis praedijs excolendis operam dare. Verum cum temporum morumque ratio commutata sit, cum charitatem; liberalitatem, sinceramque pietatem, exquisita ad mundi leges prudentia expunxerit, coguntur Deo dicati homines, ad caelestium curam, rerum quoque ad victum pertinentium laborem adicere, & suis, cum aliunde spei non multum affulgeat, diligentiam adhibere.

47. Quod si in reprehensionem quispiam vocauerit, gaudeant illi se in veterum Christianorum numero esse; suos vero reprehensores Iuliano Apostatae successisse, ille enim cum omni possidendi ius viris Ecclesiasticis eriperet, verba Euangelij in sui sceleris patrociniis adducebat. *Qui non renunciauerit omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus.* Testis huius rei grauissimus B. Augustinus Anconitanus lib. de Potest. Eccl. q. 1. art. 8. ad tertium Arg. Idem hereticos Valdenses, idem Wiclefsum impietatis Spiti-

tus egit, vt nimirum bonorum Ecclesiasticorum stabiles possessiones improbarent. Quam obrem anathemate eos percussit Ioannes Pontifex XXII. in tit. de verbor. signific. Optimam huius rationem Syluester item Pontifex Maximus affert in C. Futuram 12. q. 1. *Futuram Ecclesiam in genibus Apostoli prauidebant, ideoque praedia in Iudaea minime sunt adepti, sed praedia tantummodo ad fouendos egentes. At tamen tempore Constantini & demum, vni Religiosissimi non solum possessiones & praedia, quae possederant, sed etiam semetipsos Domino consecrarunt, edificantes basilicas in suis fundis, in Honorem SS. Martyrum, per Ciuitates, ac Monasteria innumera, in quibus eorum Domino seruentium conueniret.*

MONITVM SEXTVM.

48. **C**VM quid eiusmodi dicitur aut statuitur, contra quempiam mortaliū, quod sine mortalis peccati noxa, & graui excommunicationis poena exequi nefas, eo in casu, sub poena peccati, non sufficit a promouendo duntaxat rei exitu abstinere, nisi etiam, si est libera donatus a Repub. voce (qua Nobiles in Comitibus Prouinciarum, Legati vero districtum etiam in Comitibus Regni gaudent) suam hisce decretis opponat vocem, recuset, ac pro viribus impediat. Id ab omnibus Theologis & Iurisperitis concordia calculo comprobatum est. Et ex his quidem Innocentius a pari & a fortiori Cap. 1. de his quae sunt a maiori par. Cap. Hunc secutus est Panormitanus eodem numero 13. qui cum iussit & hanc rem diligenter perpendit, postea sic asserit: *Si quis non vult consentire, debet expresse contradicere, alias inuoluitur poena & peccato, sicut expresse consentientes secundum Innocentium quod est singulariter notandum.* Ex hoc tamen habes, quod etiam in male gestis, tacens in Vniuersitate habetur pro consentiente, cum ex officio suo teneatur consulere. Ad hoc l. de atat. §. qui tacuit ff. de interrog. act. hucusque Panormitanus. Ex Theologis vero praecipui cum S. Thoma 22. quaest. 62. art. 7. ad 3. idem confirmant. Praesertim Michaël Salon 2. 2. quaest. 62. art. 7. Contr. 1. Medina, quaest. 7. ad 2. Molina tom. 3. de Iust. d. 732. num. 3. vers. Tertium est Valentia to. 3. d. 5. quaest. 6. p. 3. Vasq. op. Moral. cap. 9. de Rest. §. 1. dub. 1. Sair. in Cl. Reg. l. 10. tract. 2. c. 9. nu. 3. & alij complures. Sed & S. Augustinus non dispat eadem de re, tulit decretum Ep. ad Casulanum, vti videre est in Canone Quisquis XI. q. 3. *Quisquis metu cuiuslibet potestatis, veritatem occultat: iram Dei super se prouocat, quia magis timet hominem quam Deum.* Et in sequenti: *Melius est pro veritate pati supplicium, quam pro adulatione recipere beneficium.* Neque discrepat S. Chrysostomus, cum in eadem causa & quaestione huc in modum ait: *Non solum ille proditor est veritatis, qui transgrediens veritatem; palam pro veritate mendacium*

mendacium loquitur, sed etiam ille qui non liberè veritatem pronunciat, quam liberè pronunciate oportet, aut qui non liberè veritatem defendit, quam liberè defendere conuenit: proditor est veritatis. Nam, ut communi proverbio receptum est: Qui tacet, consentire videtur. Et S. Paulus Rom. 1. digni sunt morte, non solum qui talia agunt (mala nimirum) sed etiam qui consentiunt facientibus. At illi certè maiore penà censendi, qui licet indirectè, per se vel per alios promouent incepta. Illi demum maximè detestandi, qui seruientes velut Catholici, sub specie ficti ad calicem duntaxat zeli, Ecclesiam defendere velle, Ecclesiasticos, à tot contumeliis vindicare vulgò se iactant, vbi verò ad rem ventum fuerit, tam citò eos deserunt, quantò maiore furore laruàque occultas aduersus eos machinationes contexerant. Egregiè S. Petrus eiusmodi notauit homines; in *Can. Si inimicus dist. 93. Si quis amicus fuerit, (promouendi nimirum vitij causà: non enim politicam vituperio profcindit amicitiam) huiusmodi ipse (id est Petrus vel Petri Successor) amicus non est, vnus est ex illis, qui exterminare Dei Ecclesiam volunt. Et est multò nequior hostis hic, quàm illi qui foris sunt. Et euidenter inimici sunt, (vt heretici) hic enim, (fictus nimirum Catholicus) per amicitiarum speciem, quæ sunt inimica gerit, & Ecclesiam dispergit & vastat. Res profectò lachrymis digna, tales reperiri Catholicos, qui partim in conuiujs, vbi satis gulæ litatum est, partim in comitijs atque Tribunalibus, quasi deesset aliud agendum, maiore contentione, quàm vel ipsi iurati fidei hostes hæretici, iura personalique Ecclesiasticas, insolentiùs persequuntur: & cum maximè deberent Ecclesiam propugnare, tum aut silentio conniuent, aut apertas etiam struunt insidias. Quod si defensionem sui necessariæ, Ecclesiastici pro viribus incumbant, vt ab ouium suarum lupinis dentibus liberi viuunt, DD. Politici iustam admodum & necessariam defensionem ægrè, ferunt, & acriùs cõtra se, quàm par est agi conueniunt, ignari, culpabile Ecclesiasticorum hac in parte silentium, notã peccati non carere, immò si timidiùs illatas Deo iniurias, violatum ius Ecclesiasticum eiusque personas, à mordacibus sæcularium linguis vindicarent, non essent immunes à peccato. Nondum tenaci excessit memoriã, grauis illa pœna, quæ deiecto collo, lethali ter à Deo supremus Sacerdos Heli afflictus est, quòd segnius, absque debito zelo, iniuriam Dei, supplicij grauioris omissione vlsceretur: Licet enim de illo dictum sit 1. Reg. 2. Quod redarguerit eos, qui retrahebant homines à Sacrificio Domini (non directè, quemadmodum hi, qui dum prouentus ab Ecclesijs arcent, eo ipso, Sacrificiorum maioris momenti, quàm fuerint in veteri testamento, dignitatem restringunt, sed tantùm indirectè, prauo exemplo alios à sacrificijs auocando) Nihilominus tamen, quia*

non intensiore cultus Diuini, suis à filiis violati zelo ferebatur, illius redargutionem æquè ac silentium reputabat Deus. Ideo tali damnauit eum Decreto 1. Reg. 3. v. 12. 13. 14. Suscitabo aduersum Heli omnia, quæ locutus sum, super domum eius, incipiam & complebo. Prædixi enim ei, quòd iudicaturus essem domum eius, in æternum propter iniquitatem, eò quòd nouerat indignè agere filios suos, & non corripuerit eos. Res admirationis plena, quomodo non corripuit Heli filios suos, cum teste Spiritu S. satis acerbè illos redarguerit 1. Reg. 2. v. 23. & 24. Quare facitis res huicemodi, quas ego audio, res pessimas ab omni populo: Nolite filij mei, non est enim bona fama quam ego audio, vt transgredi faciat populum Domini. Si peccauerit vir in irum, placari potest Deus: Si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo? Quid vitij hac in redargutione notabis? an non satisfecit patris officio, quod filij paternis monitis non responderint, quid eius intererat: Sed aduertite tamen, quid idem Spiritus S. dicat. Non audierit vocem patris sui, quia voluit Dominus occidere eos. Idem continget & eis, qui monitis ac salutari antidoto Spiritualium Patrum obedire recusant.

His cognitjs cuilibet in plano est, Ecclesiasticos si à peccato immunes esse volunt, non blandè, & vt aiunt, ore dimidio, vitandæ secularium offensionis causã, sed eã verborum acrimoniã quæ parem causã præferat zelum, debere cultum Dei, & Ecclesiam ab iniurijs vindicare. Illa siquidem admonitio, & blanda redargutio, silentij vices apud eum obitet, qui dixit: Non corripuit eos.

Sed iam pœnam, quæ Deus in excessum Sacerdotis animaduertit expectas: grauis illa, idcirco iuravi domui Heli, quòd non expietur iniquitas domus eius victimis, & muneribus, vique in æternum: plenum horroris decretum. Hac igitur de causa non amplius succenseant personæ sæculares Prælati cæterisque Ecclesiasticis, cum illi (sicut id nonnulli etiam togis talaribus vestiti reproberent) omni contentione cultus Diuini, Templorum, Claustrorum, Collegiorum, Parræciarum, Foundationum, Sacellorum, Xenodochiorum, Bursarum atque Scholarum immunitatem promouent, siquidem hæc omnia Ecclesiastica immunitate gaudent, etique sunt incorporata in *l. omnia C. de Episc. & Cler. §. 1. & §. ad hoc d. a. ubi. de Eccl. tit. & cap. fin. de relig. dom. C. vnic. de excess. pralat. lib. 6. & C. vnic. de relig. dom. eodem lib. 6. Quod ipsum confirmat Abbas ad e. inter dilectos in fin. de don. & Zarabella ad c. quia contingit de relig. dom. demque Archidiaconus, Baldus, Alexander, Felinus, Maynerius, Couaruntas l. 2. c. 20. n. 4. var. resolut.*

MONITVM SEPTIMVM.

54. **E**Xistimo vnumquemque nobilium præstati
 hac generoso animo (qualem Deus Polonæ
 Nobilitati largitus est) conscientiæ suæ arcanis
 introspectis, duce lumine naturali, posthabitis
 omnibus respectibus, Diuinæ Ecclesiasticæ
 que voluntati reluctantibus, agnitorum id,
 quod personæ Orthodoxæ Ecclesiæ nouæ leg-
 is, debeant esse non minùs instructæ, ac mun-
 itæ alimentis, quàm fuerint Spirituales, siue
 Ecclesiastici Veteris Testamenti. Noua enim
 lex, & est perfectior, vtiliorque hominibus, &
 Sacerdotes illius sunt nobiliores vtilioresque
 animabus &c. Quod Catholicis (quorum gra-
 tiâ id scribitur) probandum non videtur, cum
 idem omnes sapiant, idem dicant.

Videamus igitur quàm multæ fuerint per-
 sonæ Spirituales veteris testamenti, & quos
 prouentus habuerint: longè meliores quàm
 Spirituales in hoc Regno nostro. Quod ut me-
 liùs intelligatur duo imprimis sunt demon-
 stranda.

55. *Primum*, quàm multæ fuerint personæ Spiritu-
 ales in Iudæa: deinde, quanta magnitudinis
 illorum terra fuerit.

Quoad numerum personarum Spiritua-
 lium in Iudæa: longè plures erant quàm in
 omnibus Ecclesiis, & Monasteriis, & Aulis
 Catholicorum ad Prouincias Regni Poloniæ
 pertinentibus. Quod sic planum facio.

56. Veteris testamenti Ecclesiastici de tribu Leui,
 habuerunt duplicia ministeria. Alij erant pro-
 priè Sacerdotes, quorum vnus ceteris superior
 erat Summus Pontifex, sicut apud nos est Pa-
 pa: Alij fuerunt Leuitæ, qui Sacerdotibus & ta-
 bernaculo Domini in variis officiis ministra-
 bant: vt sunt apud nos Diaconi, Subdiaconi; &
 alij inferiores Clerici.

57. Sacerdotes tempore Dauidis Regis fuerunt
 diuisi in 24. partes. 1. Paral. 24. v. 6. & seqq.

Leuitæ, idque non omnes, sed isti tantùm
 qui ætate superauerant annos triginta, diuisi
 erant in quinque ministeria domus Domini, &
 inuenta sunt triginta octo millia virorum 1.
 Paral. 23. v. 3. Ex his electi sunt & distributi in
 ministerium domus Domini, qui immediatè
 Sacerdotibus ministrabant, vt apud nos Dia-
 cono: Horum fuerunt 24. millia 1. Paral. 23. v. 4.
 secundi erant Præpositi & Iudices, quorum er-
 ant sex millia 1. Paral. 23. v. 4. tertij erant Iani-
 tores, numero 4. mille 1. Paral. 23. v. 5. Quarti er-
 ant Musici, seu Psalteria canentes Domino in
 organo quæ fecerant ad canendum 1. Paral. 23. v. 5.
 Quinta pars eorum erant Thesaurarij, vel the-
 saurorum Ecclesiasticorum custodes, de qui-
 bus 1. Paral. 26. v. 20. & seqq. Sexti, qui docebāt,
 seu erudiebant cantum Domini; cuncti Doctores du-
 centi octoginta octo 1. Paral. 25. 7. Præterea Can-

toribus, Dauid annumerauit (ab illis tantem di-
 uersos Ministros Ecclesiæ) Nathinæos, de qui-
 bus 1. Paral. 9. v. 2. 1. Esdr. 8. v. 20. & antea quo-
 que Ios. 9. v. 23. Ex his classibus Ecclesiastica-
 rum personarum, quælibet illarum diuisa erat
 in 24. partes, vt facer textus declarat 1. Paral. 24.
 à v. 7. ad 19. & cap. 25. à v. 9. ad finem & cap. 26.
 Præter hos Leuitas seniores & sacerdotes, er-
 ant alij iuniores à viginti annis & supra 1. Pa-
 ral. 23. v. 24.

Erant præter hos alij Nazaræi Num. 6. v. 12.
 Iud. 13. v. 7. sicut Religiosi apud nos: quorum
 foundationes Deus annumerat magnis benefi-
 ciis quæ fecerat populo suo, Amos. 2. v. 11. præ-
 ter hos alij erant Rechabite, Religiosis etiam
 similes, à Domino Deo approbati, quauis
 non ab eo constituti Ierem. 35.

Præter istos erant Prophete varij: hæc, er-
 rant Scribæ siue Doctores Sacræ Scripturæ
 interpretes. Erant Pharisei ab illis diuersi Luc.
 7. v. 30. Matth. 23. v. 13. Quorum Pharisæorum
 viuendi modus & doctrina ab initio erat bo-
 na, quam obrem S. Paulus fuisse Pharisæus per-
 hibetur Act. 23. v. 6. & huius vocationis memi-
 nit Philip. 3. v. 5. Hi omnes ad hunc veterem
 Clerum pertinebant, vt omitam Exorcistas
 Act. 19. v. 13.

58. Ex his omnibus numerando solos Leuitas
 seniores, præter Sacerdotes & alios Spirituales
 supra nominatos, numerati sunt Leuitæ & in-
 uenta sunt triginta octo millia virorum 1. Paral.
 23. vers. 3. & quia Sacerdotes diuisi erant in 24.
 classes vt dicitur 1. Paral. 24. v. 7. & seqq. si vt
 scribit Iosephus Iudæus lib. 2. con. Appionem
 in qualibet classe erant plures quam quinque
 millia Sacerdotum: & classes erant 24. vt in
 correctis Iosephi libris legit Sigonius lib. 5. de
 Repub. Hebræa cap. 3. tunc tempore Dauidis
 Regis soli Sacerdotes erant plures quam cen-
 tum & viginti millia: & cum Leuitis seniori-
 bus erant plures quam centum quinquaginta
 & octo millia, & si credendum est quibusdam
 præclaris Authoribus qui scribant in qualibet
 classe horum Sacerdotum & Leuitarum quo-
 rum quælibet cohors (cohortes verdè sex erant)
 habuit 24. partes, & in qualibet parte iuxta Iose-
 phum, erant plura quam quinque millia per-
 sonarum, quoniam iste partes erant centum
 quadraginta quatuor, debuerunt (solos tan-
 tum modo Sacerdotes & Leuitas seniores nu-
 merando) omnes spirituales Principales
 plures esse, quam septies centena millia & vi-
 ginti millia. Inueniuntur tam multi in vni-
 uerso Poloniæ Regno Ecclesiastici: minimè.
 Videamus nunc quàm exigua & angusta vni-
 uersa tertia vt regio fuerit Iudæorum. Id cer-
 tum est, in longitudinem se ulterius non por-
 rexisse, quàm sint Polona miliaria æqualia
 (quorum quodlibet vnâ horâ confici potest)
 sexaginta & septem, vt testatur probatus Au-
 thor

thor Brocardus itiner. 7. & Adrichomius accuratus & doctus Scriptor in præfat. in Theatrum terræ sanctæ: & ante illos S. Hieronymus Epist. ad Dardanum, qui numerando miliaria Italica (quorum tria Romana, Lombardica verò quinque, faciunt vnum Polonicum) visis ipse Regionibus totius Iudææ, dicit in longitudinem extensam fuisse ad centum sexaginta miliaria Italica, hoc est computando tria Romana pro vno nostro milliari, nostra miliaria quinquaginta tria, & tertiam partem miliaris. Computando verò 5. miliaria Lombardica pro vno nostro, terra tota Iudæorum nõ excedebat triginta miliaria polona, lógitudine. Latitudo verò ipsius iuxta Brocardum & Adrichomium, in quibusdam locis non excedebat 18. miliaria nostra, & in nonnullis ad 16. nostra extendebatur, quod manifestè constat per oculos testes, qui eam dimensi sunt, sicut Authores citati describunt. Conferamus nunc longitudinem & latitudinem Regni Poloniæ. Nam longè latius & longius Regnum Poloniæ cum Magno Ducatu Lithuanicæ & aliis Ducatibus & Prouinciis Sarenissimis Regibus Poloniæ subiectis extenditur. Quia à Septentrione in meridiem, id est, à finibus Liuoniæ, vbi iungitur Moschouicæ, vsque ad Poloniæ fines, inter Vngariam & Moldauiam, sunt gradus 12. seu miliaria 180. Ab ortu in occalum, id est, à finibus Ducatus Sereuientis, vsque ad fines occidentalis Poloniæ, sunt gradus 20. seu miliaria 200. longitudinis Regni Poloniæ, idque si rectâ viâ eundem esset sine anfractibus & viarum inflexionibus, quæ ferè duplo augent latitudinem & longitudinẽ Regni. Latitudo enim eius per lineam rectam incipit à gradu 48. vsque ad gradum 60. Longitudo verò à gradu 32. min. 50. vsque ad gr. 52. m. 50.

60. Conferamus igitur tam angustam in longitudine & arctam amplitudine terram Iudæorum cum tam magno numero personarum illorum Spiritualium, cum dominiis Regni Poloniæ longè amplioribus, & cum Ecclesiasticis illorum, & clarè inuenimus, non tantum has Regni Poloniæ Prouincias amplissimas, nõ alere tot Ecclesiasticos quot Iudæa alebat iuxta proportionẽ lógitudinis, & latitudinis, sed Iudæa, ad eò vt vidimus angustam, multò plures aluisse. Quid igitur vociferatur nõnulli: Ach multi Ecclesiastici, nij eorum reditus: Examinemus nunc reditus & proventus Ecclesiasticorum Iudæorum, & videbimus longè maiores fuisse prouentibus Cleri Catholici in omnibus mundi Regnis existentis, seruata proportione longitudinis & latitudinis vniuscuiusque Regni vel Prouinciæ collata cum angustis terræ & Regionis Iudæicæ.

61. Primus proventus fuit, decimæ terræ de po-

mis arborum, & de frugibus quas duodecim tribus Hebræorum mandato Dei, tenebantur date tribui Leui. hoc est Sacerdotibus & Leuitis. Leui. 27. v. 30. Deut. 14. v. 23. Et vini Num. 18. v. 27. & olei Deut. 14. v. 23.

Secundus proventus fuit, Decimæ omnium pecorum, præsertim equorum, bouum, ouium, caprarum &c. Leuit. 27. v. 32. vno verbo, omnes decimas quas D. Deo reddere Iudæi tenebantur, legauit Deus Sacerdotibus illorum iure perpetuo. Num. 18. v. 12. 13. 21. & hæc decimæ singulis annis reddebantur à filiis Israël. Deut. 14. v. 22. & sic vnaquæque tribus, nouem tantum partes habebat reddituum suorum, tribus autem Sacerdotum, habebat duodecim, quia à duodecim tribubus decimam partem accipiebat, proinde ditior erat quam quæuis alia tribuum. Et quidem hanc etiam ob causam, quia alia tribus triplo vel quadruplo plures alebant personas, quam tribus Leui Num. 3. & 4. Immo ipsi tantum primogeniti filij Israël plures erant, quam omnes personæ in tribu Leui Num. 3. v. 42. & 46. & sic plus habuit, & quidem sine labore quilibet persona spiritualis Hebræa annonæ, quam vlla secularis.

Tertius reditus (vt benè ponderat S. Hieronymus in c. 4. Ezech.) erat, Alia decimæ à prioribus diuersæ, à D. Deo præceptæ, quibus ij qui eas offerebant D. Deo cum Sacerdotibus & Leuitis vesci debebant Deut. 12. v. 11. 12. 17. 18. & c. 14. à v. 22. ad 28.

Quartus proventus erat: Tertia decimæ quas D. Deus tertio quoque anno reddere præcipiebat, & cum Leuitis illis vesci. Deut. 14. v. 28. 29. & c. 26. v. 12. Tob. 1. v. 7.

Quintus proventus erat adhuc quarta decimæ, quas ipsi Leuitæ ex præcepto Dei dabant ex partibus suis Num. 18. v. 26. 27. 28. 2. Eld. 10. v. 38. & sic Sacerdotes qui apud eos erant, sicut apud nos Episcopi exceptis suis partibus, quas percipiebant æquali distributione simul cum Leuitis (vt benè obseruauit Iosephus lib. 14. Antiq. cap. 4. & habemus 2. Eld. 10. v. 38.) à quolibet Leuita, accipiebant rursus decimas, & hac ratione opulentiores erant quam Leuitæ, sicut & nunc iustâ Dei ordinatione ditiores sunt Episcopi, quam alij Ecclesiastici. Istis verò omnes Decimas præceperat Deus reddere absque procrastinatione Exod. 22. v. 29. & vt essent ex rebus quibusque selectissimis, idque sub panna capitis Imperauerat Num. 8. v. 29. 31. Vnde Dominus gloriatur, & hoc Sacerdotibus promittit, secularibus verò pro mercede benedictionem Ier. 31. v. 14. *Inebriato animam sacerdotum pinguedine, & populus meus donis meis adimplebitur ait Dominus.*

Sextus reditus erat ex variis stipendiis, quæ Sacerdotibus dabant voluntariè, sine vilo Dei præcepto, quorum Deus sæpe recordatur, & comprobatur illa sibi placere Leuit. 7. v. 16. & c. 22. v. 18.

22. v. 18. Num. 15. v. 3. & sic dabant primitias cibi & potus 2. Eldr. 10. v. 27. dabant mel, 2. Par. 31. v. 5. dabant ligna ad sacrificia cremanda 2. Eld. 10. v. 34.

67. *Septimus proventus* erat ex aliis oblationibus & donis, quæ Sacerdotibus & Leuitis reddebant, non ex Dei præcepto sed satisfaciendo votis, quibus voluntariè obligabant se ad reddenda hæc dona Leuit. 22. v. 18. & cap. 23. v. 38. Num. 15. v. 3. & c. 18. v. 11. 12. Quæ vota ut explerentur, Deus præceperat Leuit. 27. v. 2. 13. 16. Num. 29. v. ultimo Deut. 12. v. 6. 26.

68. *Octauus proventus*: Ter in anno (quando homines conueniebant ad Domum Domini Deut. 16. v. 16.) tenebantur Dei præcepto obligati, summo Pontifici & inferioribus Sacerdotibus reddere primitias spicarum mellis suæ altero die sabbati Leuit. 23. v. 10. Et hæc primitiæ debebant esse omnium frumentorum quæ terra gignit. Exod. 22. v. 19.

69. *Iterum* secundo quolibet anno tenebantur offerre iisdem Ecclesiæ Ministris primitias panis noui, die quinquagesima post sabbatum sanctum Leuit. 23. v. 15. 17. Et, non licebat comedere panem ac polentam & pules ex segete vsque ad diem quâ offerrent Deo suo, Leuit. 23. v. 14.

70. Præter hos paucos panes nouos, quolibet anno Sacerdotibus reddi solitos, Deus dedit illis & alias primitias panum, quos pinscebant qualibet septimana Num. 15. v. 21.

71. *Iterum* quartâ vice tenebantur singulis annis reddere primitias olei ac vini & frumenti, & aliarum rerum Num. 18. v. 12. 13. Deut. 18. v. 4. & hoc faciebant in fine anni septimo mense post messem. Hæc autem Primitiæ ut scribit S. Hieronymus in cap. 10. & 45. Ezech. continebant sexagesimam partem omnium reddituum, quos singulis annis habebant Israhelita, per omnem terram Iudæorum, qui reditus erat maior quàm decimæ decimarum, quæ dabantur sacerdotibus à Leuitis. Epistola autem 126. scribit has primitias continere aliquando quadagesimam partem prouentuum populi Dei.

72. *Nonus proventus* erat à Domino Deo designatus, ex pecuniâ pro necessitatibus Ecclesiæ, pro quibus vnusquisque pro se qui vigesimum ætatis annum excedebat, dare tenebatur medium siclum, hoc est nummos 23. & solidum vnum Exod. 30. v. 12. 13. Quod durabat & vltimius 4. Reg. 12. v. 4. & c. 22. v. 3. 4. 2. Paral. 24. v. 5. & seq. & vsque ad tempora Christi Mart. 12. vers. 41. Et ita non computando omnes qui exierant, de Ægypti seruitute ad terram promissam (quorum erant ut nonnulli eum Pererio disp. 17. in cap. 12. Exod. numer. 97. computant tres milliones) ab iis percipiendi essent duo milliones trecenti & triginta tria millia, trecenti triginta & tres floreni polonici, & grossi decem. Quod si tantum computemus aptos ad prælium (quorum erant sexies centena millia Exod. 12. v. 37.) ab illis prouenirent quadringenta sexaginta & sex millia, sexcenti sexaginta sex floreni polonici, & grossi viginti. Porro duo floreni polonici æquivalent vni Rhensi: grossus autem vnus polonicus, æquivaleret vni crucifero Bohemico & Austriaco, & Germanico; solidus verò polonicus est tertia pars grossi polonici. Quanti autem ex solis militum tributis collecti fuerint thesauri Ecclesiastici hinc conuenies, quod tempore Dauidis Regis ipsæ personæ ad bellum aptæ numeratæ fuerint ex Israël mille millia & centum millia: ex Iuda verò quadringenta septuaginta millia bellatorum. Par. 21. v. 5. à quibus proueniebat Ecclesiæ Ministris vnus millio, & præterea ducenta viginti vnum millia: præterea centum & vndecim floreni & grossi tres, & solidus vnus. Considerate igitur id DD. milites, tantamne summam vestris Ecclesiasticis tribuitis: in quorum pagis contributiones à vobis acceptæ non vnum efficiunt millionem?

Decimus proventus erat iste. Præceperat Deus dare Sacerdotibus omne primogenitum tam de hominibus quàm de iumentis Exod. 13. v. 2. Primogenitum autem, bouis, ouis, & capræ non redimebatur, sed pro hominis primogenito pretiū accipiebat, & omne animal quod immundum erat redimebatur. Hominis quinque solidi argenti Num. 18. v. 15. 26. hoc est, septem floreni polonici & 23. grossi, & vno solido: cum ergo tempore Moyſis numerati fuerint primogeniti filij viginti duo millia, ducenti septuaginta tres. Nu. 3. v. 43. Ab illis reddebantur Sacerdotibus polonico tū florenotū centū septuaginta & tria millia, ducenti triginta & tres floreni & grossi 23. & solidus vnus.

Vndecimus reditus. Hos Leuitas quos intra portas suas habebant, alere tenebantur, Deut. 14. v. 27. vsque ad saturitatem, pro quo Patribus familias promittebat benedictione Dominus in cunctis operibus manuum ipsorum Deut. 14. v. vlt.

Duodecimus proventus dabatur pars lanatum ex ouium tonsione Deut. 18. v. 4.

Decimus tertius proventus erat ex omnibus oblationibus, etiam ex holocaustis, nam etsi omnes carnes in honorem Dei cremabantur in holocaustis, pelles tamen Sacerdotibus qui offerebant holocausti victimas dabantur, Leuit. 7. v. 8. Ex aliis verò rebus per alia sacrificia Deo oblata pars Sacerdotibus cedebat, & pars Deo offerebatur.

Nam cum fiebat sacrificium ex alba farina, vel ex pane cocto in clibano, vel fixo in oleo in lebere, vel in sartagine ex simila conuersa oleo, pars ad Aatonem spectabat & filios eius Leuit. 2. v. 3. 10.

Similiter ex oblationibus ad potum spectantibus, seu libamētis pars Deo & pars Sacerdotibus

ci, & grossi decem. Quod si tantum computemus aptos ad prælium (quorum erant sexies centena millia Exod. 12. v. 37.) ab illis prouenirent quadringenta sexaginta & sex millia, sexcenti sexaginta sex floreni polonici, & grossi viginti. Porro duo floreni polonici æquivalent vni Rhensi: grossus autem vnus polonicus, æquivaleret vni crucifero Bohemico & Austriaco, & Germanico; solidus verò polonicus est tertia pars grossi polonici. Quanti autem ex solis militum tributis collecti fuerint thesauri Ecclesiastici hinc conuenies, quod tempore Dauidis Regis ipsæ personæ ad bellum aptæ numeratæ fuerint ex Israël mille millia & centum millia: ex Iuda verò quadringenta septuaginta millia bellatorum. Par. 21. v. 5. à quibus proueniebat Ecclesiæ Ministris vnus millio, & præterea ducenta viginti vnum millia: præterea centum & vndecim floreni & grossi tres, & solidus vnus. Considerate igitur id DD. milites, tantamne summam vestris Ecclesiasticis tribuitis: in quorum pagis contributiones à vobis acceptæ non vnum efficiunt millionem?

Decimus proventus erat iste. Præceperat Deus dare Sacerdotibus omne primogenitum tam de hominibus quàm de iumentis Exod. 13. v. 2. Primogenitum autem, bouis, ouis, & capræ non redimebatur, sed pro hominis primogenito pretiū accipiebat, & omne animal quod immundum erat redimebatur. Hominis quinque solidi argenti Num. 18. v. 15. 26. hoc est, septem floreni polonici & 23. grossi, & vno solido: cum ergo tempore Moyſis numerati fuerint primogeniti filij viginti duo millia, ducenti septuaginta tres. Nu. 3. v. 43. Ab illis reddebantur Sacerdotibus polonico tū florenotū centū septuaginta & tria millia, ducenti triginta & tres floreni & grossi 23. & solidus vnus.

Vndecimus reditus. Hos Leuitas quos intra portas suas habebant, alere tenebantur, Deut. 14. v. 27. vsque ad saturitatem, pro quo Patribus familias promittebat benedictione Dominus in cunctis operibus manuum ipsorum Deut. 14. v. vlt.

Duodecimus proventus dabatur pars lanatum ex ouium tonsione Deut. 18. v. 4.

Decimus tertius proventus erat ex omnibus oblationibus, etiam ex holocaustis, nam etsi omnes carnes in honorem Dei cremabantur in holocaustis, pelles tamen Sacerdotibus qui offerebant holocausti victimas dabantur, Leuit. 7. v. 8. Ex aliis verò rebus per alia sacrificia Deo oblata pars Sacerdotibus cedebat, & pars Deo offerebatur.

Nam cum fiebat sacrificium ex alba farina, vel ex pane cocto in clibano, vel fixo in oleo in lebere, vel in sartagine ex simila conuersa oleo, pars ad Aatonem spectabat & filios eius Leuit. 2. v. 3. 10.

Similiter ex oblationibus ad potum spectantibus, seu libamētis pars Deo & pars Sacerdotibus

tibus dabatur. Leuitic. 6. vers. 14. 16.

Item ex Sacrificijs pro peccatis personarum priuatarum secularium (nam oblationes pro Sacerdote, pro Principe, pro omni populo simul omnes sicut in holocausto cremabantur in honorem Dei Leuit. 4.) pars dabatur Sacerdotibus Leuit. 3. vers. 13. & cap. 6. vers. 2. 4. 29.

78. Item & alia Sacrificia quae vocabantur pro delictis, ex his pars spectabat ad Sacerdotes Leu. 7. vers. 7.

Ad haec omne Sacrificium similia, quod coquitur in clibano & quidquid in craticula vel sartagine praeparatur eius erat Sacerdotis a quo offerebatur, siue oleo conspersa siue cruda fuerint Leuit. 7. vers. 9. 10.

79. Si autem pro gratiarum actione oblatio fiebat, offerebant panes absque fermento, conspersos oleo ut lagana azyma vncta oleo, coctamque simillam, & colyridas olei admistione conspersas, & pars erat Sacerdotum Leu. 7. vers. 12. 13. 15.

80. Similiter in victimis pacificorum, ubi offerebatur adeps hostiae & pectusculum, adipem super altare adolebant, pectusculum autem & armus dexter erat Sacerdotum Leuitic. 7. vers. 31. 34.

81. Qui vero scire desiderat quam multa & magna fuerint sacrificia in veteri testamento voluntarie a Dominis oblata (praeter ea quae mandauerat Deus) legat ea quae scripta sunt. Num. 7. & praecipue 3. Reg. 8. vers. 63. 64. ubi solus Salomon immolauit bouum viginti duo millia, ouium centum viginti millia. Populus autem illius oues & boues procul dubio innumerabiles. Tam multa vno die Sacrificia peragebantur, quid integro anno?

82. *Decimus quartus prouentus* erat a Nazaræis qui cum Deo offerebantur auferendo caesariem, & iterum in pollutione capitis consecrationis eorum, offerebant agnum anniculum, & ouem anniculam immaculatam, & arietem, canistrum quoque panum azymorum, qui conspersi sint oleo, & lagana absque fermento vncta oleo, & alia Num. 6. vers. 12. 14. 15. 20. praeter alia voluntaria Sacrificia ex voto Deo promissa Num. 6. vers. 21.

83. *Decimus quintus prouentus* erat ex alia pecunia praeter supra dictam, quam Iudaei Sacerdotibus dabant in voti redemptionem, quo vouebant animam suam Deo. Si fuerat masculus a vicesimo anno vsque ad sexagesimum annum dabat quinquaginta siclos argenti ad mensuram Sanctuarij Leuit. 27. vers. 3. hoc est, vnusquisque florenos Polonicos 77. grossos 23. & solidum vnum, si fuerat femina, triginta siclos Leu. 27. vers. 4. hoc est, florenos Polonicos 46. & 20. grossos.

A quinto autem anno vsque ad vicesimum masculus dabat 20. siclos, hoc est, florenos Polonicos 31. grossos tres, & solidum 1. femina

autem siclos 10. Leuit. 27. vers. 5. hoc est, florenos 15. grossos 16. & Solidos 2.

Ab vno autem mense vsque ad annum quintum, pro masculo dabantur quinque sicli, hoc est floreni septem, grossi 23. & solidus: pro femina vero tres sicli Leuit. 27. vers. 6. hoc est, floreni quatuor & grossi 20. Sexagenarius es ultra masculus dabat quindecim siclos, hoc est, florenos 23. & grossos 10. femina vero siclos 10, hoc est, florenos 15. grossos 16. Solidos duos.

Ad haec si pauper quis fuerat & aestimationem reddere non valebat, quantum aestimauerant Sacerdotes tantum dabat Leuit. 27. vers. 8.

Praeterea animal immundum quod immolari Domino non poterat, Sacerdotes dimittant, utrum bonum an malum fuerat, & stantebant pretium: quod si dare volebat is qui offerebat, addebat super aestimationem Sacerdotis quintam partem. Leuit. 27. vers. 13.

Decimus sextus prouentus habuerunt Ecclesiastici veteris testamenti ex vrbibus proprijs quas incolebant soli. Nam etsi non habuerint certam terram separatam ab alijs 12. tribubus habuerunt tamen vrbes 48. in medio 12. tribuum; ut ad eos haberent refugium secularis propter doctrinam & regimen Spirituale Iosue 21. vers. 4. Christianus vero Adrichomus in Theatro terrae sanctae tit. Leuit. nu. 7. ostendit ex sacris litteris, illos habuisse ciuitates 70. in salubri antra & locis editis, cum enim creuisset eorum numerus indigebant pluribus locis.

Decimus septimus prouentus erat ex praedijs, fundis, & agris quos Dei iussu habebant in suburbis & ultra ad vnum milliare per circuitum protendebantur Num. 35. v. 2. Ios. 11. vers. 2. & hoc significat verbum Graecum *ωγειονογια*, hoc est, agri ante ciuitatem excolti & seminati, ut aduertit Masius in c. 21. Ios. celebris Sacrae Scripturae interpres.

Decimus octauus prouentus erat ex domibus & agris hereditarijs, & quos aliquis iure perpetuo possidebat, & quos ex deuotione & voto populus Dei offerebat Sacerdotibus, qui ex Deo praescripto possideri debebant a Sacerdotibus sub his conditionibus Leuit. 27. a v. 14. ad 22.

Prima. Homo si vouerit domum suam & sacrificauerit Domino, considerare eam debebat Sacerdos, utrum bona an mala illa fuerit, & iuxta pretium quod ab eo fuerat constitutum, vendebatur vers. 14.

Secunda. Si ille qui vouerat domum, voluerit redimere eam, dabat quintam partem aestimationis supra & habebat domum v. 15.

Tertia. quod si agrum possessionis suae vouerat & consecrauerat Domino, iuxta mensuram sementis aestimabatur pretium: si triginta modijs hordei serebatur terra, quinquaginta siclis

ficilis venundabatur argenti vers. 16. hoc est florenis 77. grossi 23. & solido 1.

Quarta. Si statim ab anno incipientis Iubilæi vouerit agrum, quantò valere poterat tanto æstimabatur à Sacerdote vers. 17.

Quinta. sin autem post aliquantum temporis, supputabat Sacerdos pecuniam iuxta annorum qui reliqui erant numerum, vsque ad Iubilæum, & detrahebat ex pretio v. 18.

Sexta. Quòd si voluisset redimere agrum ille qui nouerat, addebat quintam partem æstimatæ pecuniæ & possidebat eum.

Septima. Sin autem noluisset redimere, sed alteri cui libet fuisset venūdatus, vitæ eum qui vouerat, redimere non poterat, quia cum Iubilæi venisset dies sanctificatum erat Domino, & possessio consecrata ad ius pertinebat Sacerdotum vers. 20. similiter quamuis esset Iubilæus quo vnusquisque reuertebatur in possessionem suam Leuit. 25. vers. 10. Talia tamen bona seu possessiones ad ius pertinebat Sacerdotum Leuit. 27. vers. 21.

90. *Decimus nonus proventus* erat ex domibus & agris quos quilibet voluntariè D. Deo & Sacerdotibus offerebat, & voto hanc suam oblationem firmabat. Quòd si ad illas domos & agros non habebat ius perpetuum, sed ad certum tempus, is qui eos obtulerat, talibus conditionibus volebat Deus sibi eos cedere & Sacerdotibus vsq. Num. 18. vers. 14.

Prima. Debuit Sacerdos supputare pretium quod debebat dare ille qui vouerat eum Domino, iuxta annorum numerum vsque ad Iubilæum, tantum pecuniæ pro illo agro accipere tenebatur Leuit. 27. vers. 23.

Secunda. In Iubilæo autem debebat reuerti, non ad eum, qui eum agrum voto obtulerat Domino, sed ad priorem Dominum qui venderat eum, & habuerat in sorte possessionis suæ v. 24. idque eam ob causam quia illum agrum is qui eum dederat Sacerdotibus non iure perpetuo possidebat (vti possidebat res in decimo octauo proventus commemoratas) sed ad certum tantum tempus.

Vigesimus proventus erat seu potius confirmatio proventus Leuit. 27. vers. 28. in hæc verba: Omne quod Domino consecratur siue homo fuerit, siue animal, siue ager non venditur nec redimi poterit.

91. Considerent id Politici. Nam directè hæc Dei Constitutio repugnat constitutioni ipsorum quam procurant ne Religiosi bona emant stabilia, & illis donata vel legata possidere iure perpetuo nequeant.

Ex hac verò Dei Constitutione, in qua prohibet Leuitas vendere vrbes & agros apparet Leuitas fuisse vrbiu suarum non tantum vsu fructuarios, sed directos Dominos, vt dicunt Iurisperiti: *Aedes Leuitarum, que in vrbiu a-*

lianarum tribuum sunt, semper possunt redimi, &c. quia
Lancij Opusc. Tom. 2.

domus Vrbiu Leuitarum pro possessionibus sunt inter filios Israël, suburbana autem eorum non veniant, quia possessio sempiterna est Leu. 25. vers. 32. 34.

MONITVM OCTAVVM.

92. **N**emo potest licitè Cracouienfibus Patrum Societatis Iesu Scholis officere, vel quæ sita hæc aut suscitata impedimenta contra scholas easdem quocunq. preterito promouere. Omnibus enim & singulis tale quid præsumptibus à Sede Apostolica, diræ Pontificiæ & anathema in pœnam cedit, à quo intra Regnum Poloniæ nullus omnino (extra mortis articulum) subleuare potest. Nisi intercesserit expressa potestas ex vrbe, vel à S. Rota, vel à Sanctissimo lata. Veritatem huius rei declarat nobis. Decretum à Commissariis Apostolicis, cum ad instantiam Academicorum Cracouienfium, Patribus Societ. Iesu. Romam prouocatis, sex circiter annis hac de re disceptaretur, in hæc verba latum.

Vobis omnibus & singulis, Abbatibus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, &c. Canonicis, Plebanis, Viceplebanis, Vicariis, Capellanis, &c. Regularibus exceptis, & non exemptis, nec non Illustrissimis DD. Palatinis, Castellanis, Ducibus, Militibus, Nobilibus, Capitaneis, Marefcallis, Deputatis, Iudicibus, Consulibus, Proconsulibus, &c. Præfectis, Seruientibus, Scribis, ceterisque, Domini & vestrum cui libet in solidum, cuiuscunq. status, gradus, ordinis, conditionis, dignitatis, vel præeminentia exciterint, inhihemus, ne Venerabili Collegio Cracouienf. Societ. Iesu illiusq. Rectori, Patribus, & Professoribus, ac Scholaribus seu Studentibus principalibus, vel eorum pro tempore successoribus, &c. impedimentum aliquod præstetis seu præstent, aut impediatis ipsos, & in aliquo detis vel dent auxilium, consilium vel fauorem directè vel indirectè, publicè vel occultè, quouis quæstio colore, causa, prætexta vel ingenio? Quòd si fortè præmissa omnia & singula non adimpleueritis, &c. Nos in Vos & ipsos supra dictos, & vestrum quemlibet in solidum, qui culpabiles in præmissis vel aliquo præmissorum fueritis seu fuerint, ac in Contradictores quoslibet, & rebelles ac impediatis ipsos Venerabile Collegium Cracouienf. Societatis Iesu, illiusq. Rectorem, Patres, & Professores ac Scholares & Studentes, &c. ipsosq. impediatis, auxilium dantes, consilium vel fauorem, publicè vel occultè, per se vel alium seu alios, ex Nunc, prout ex tunc, & ex tunc, prout ex nunc, singulariter in singulis Excommunicationis: in Ecclesiarum verò quarumcunq. ac Monasteriorum Conuentus, Capitula, & Collegia quacunq. in his delinquentia, Suspensionis à diuinis, & in ipsorum delinquentium & rebellium Ecclesias, Monasteria, & Capellas, Interdicti Ecclesiastici sententias ferimus in his scriptis, ac etiam promulgamus, &c. Absolutionem verò omnium & singulorum, qui præfatas nostras excommunicationis sententias incurrerint, quoquo modo, Nobis vel Superiori nostro tantummodo refer-

93. *Uferuimus, &c. Roma 15. Aprilis 1630.*
 Quod autem nonnulli in contrarium allegant, Scholas nimirum Societatis contra privilegia Academiae Cracouienſis, Regni Conſtitutionibus roborata, erigi, tali argumento refellimus.

52. Inprimis DD. Academici nullum nobis ostendent privilegium eiusmodi, quo prohiberetur, præter Academiam, non posse aliud Cracouia erigi gymnasium. Scimus enim ex vi Privilegiorum in Scholis à Rege illius temporis extitistis vnum Rectorem præſidere debere, non tamen interim alium Rectorem, qui ſuſcitatis poſthac ab aliquo Scholis præſſet, excludi. Cum verò Rex Sereniſſimus piæ memoriæ Sigismundus III. Scholas Cracouia Patrum Societ. Ieſu, à fundamentis erexit, atque commodâ fundatione ſtabiluit, quemadmodum ipsius prædeceſſor Academiam, ſequitur ut quemadmodum illa ſuo Rectore gaudet, ita & hæc ſuo fruatur. Quod ipſum & Romæ, benè prius Academicis privilegiis ad Acta vocatis & ſolerte examinatis ſuo calculo S.R. Rota in tertia deciſione Ann. 1626. 18. Decembris hæc verbis comprobanit: *Patres Societatis, legendi nedum humaniores literas, ſed etiam maiores ſcientias licentiam habent, ex Privilegio S. mem. Pij Quinti, quapropter habent aſſiſtentiam iurâ, cui non reſiſtunt Privilegia Vniuerſitatis, quia non concedunt facultatem prohibendi aliis.*

94. *Secundò.* Licet eiusmodi privilegiis interetur Academia que prohiberet, Cracouia alias erigi Scholas, nihilominus tamen & huic S. Rota Decreto ſuo ſtatim occurrit. *Quamvis hanc facultatem dicta Privilegia concederent, cenſentur ſublata per clauſulas ampliſſimas Privilegij à Pio V. conceſſi PP. Ieſuitis cum clauſula, ſublata, decreto irritanti, & expreſſâ derogatione quorumque Statutorum, Conſuetudinum, Privilegiorum & Iurium aliarum Vniuerſitatum, cum prohibitione ſub pœnâ excommunicationis & aliis, ne audeant vel præſumant moleſtare Societatem, quin liberè & licitè legat in eorum Collegiis.*

95. *Tertiò.* Quamvis Privilegiis Academicis inhibito nominatim Scholarum Ieſuiticarum includeretur, ne tùm quidem id obeſſet. Nam Vniuerſitas Cracouienſis coram Bolegneto Legato Summi Pontificis Cracouia, publicè, authenticè, & expreſſè bis conceſſit, Anno 1583. in Februario, Patribus Societatis ſuas Cracouia Scholas. Hac de re ab iſdem Patribus, publica & authentica Inſtrumenta ibidem aſſeruantur.

96. *Quartò.* Cum Rex S. memoriæ Sigismundus III. Commiſſarios, componendæ controuerſiæ cauſa designatos Illuſtriſſimos ac Reuerendiſſimos, Episcopum Cracouienſem piæ mem. Szyzkowski, Episcopum tum temporis Præmiſſentem Grochonium, & Episcopum Kiouienſem Radoſzeuim, Cracouiam miſiſſet,

Cracouienſis inprimis & Kiouienſis Episcopopus; voluntatem S. R. M. Academicis expoſuit, ad quam illi publicè conceptis verbis, nolle ſe concordiam modo ſtatuerè, verum & Summi Pontificis decreto, pendere ſuas voluntates declararunt. Quoniam verò contra Academicos in Vrbe lata eſt ſententia, quis nocuit acquieſcant ei, nec verbo ſtare mordicus accepto reſeſcent.

Quintò. Ex bono Reipublicæ eſt, ſi pluribus abundet Scholis, quemadmodum, pluribus officiis, apothæcis, templis, immo & diuerſariis: hinc & exercitus, quò maioribus valet viribus, eò potentior eſt. Sed quamvis dubium hic foret, nihilominus tamen, Reipublicæ Ciues atque defenſores ſanere libertati Nobilium deberent, non ſeruitutem inducere, que nequaquam mediocriſ videretur, adactâ nobilitatè, ut nonniſi Academicæ Cracouienſis filios daret literis excolendos. Benè inſtruant literis iuuentutem DD. Academicis, tumque licet paſſim alia quamplures exſtentur Scholæ, ſuis non carebunt diſcipulis. Nam & modo plures numerant, quam antea tuliſſet memoria.

Sextò. Satis mirari nequeo hominum conſilium, quod cum privilegia Episcopis & Eccleſiis etiam per Conſtitutiones concella & roborata peſſumeant, eumque ſummâ Dimini Nomini iniuriâ paſſim inſermentur, nullus ne hiſceat quidem: hoc verò Privilegium Academicum, aliis Scholis, nihil derogans à nullo mortalium impugnatum, tot breui patronos repererit, in quibus, plus affectus, quam ratio & conſilium poteſt.

Septimò. Si aliquid in præiudicium Academicorum ceſſit, ſi grauis illata eſt iniuria, liber eſt ad Sedem Apoſtolicam reſeſſus. Reperant cauſæ reſtitutionem in integrum, quæ cuique nullâ interueniente diſſentato in Vrbe facilis eſt, nihiloque ſegnius impetrari poteſt. Ibi rei cognofcendæ Tribunal proprium, rotius cauſæ diſceptatio ad Romanum ſpectat Conſiſtorium. Neglecto etenim ſpectato iudicio Eccleſiaſtico, ea quæ Romæ Statuta ſunt infringere, indignum eſt, nec meritâ anathematis pœnâ caret. Ut eſt in Bulla Cæne Domini n. 13. *Excommunicamus & anathematizamus omnes tam Eccleſiaſticos quam ſæculares, cuiuſcuſque dignitatis, qui prætexentes friuolam quandam appellatorem à grauamine, &c. inhibitionum, monitoriorum, executoralium & aliorum decretorum, &c. à Palatii noſtri Auditoribus, Commiſſariis, aliſq; Iudicibus & delegatis Apoſtolicis emanatorum, &c. ad Curias ſeculares & laicam poteſtatē recurrunt, &c. & n. 14. Et qui executionem literarum apoſtolicarum ſeu Executorum illius decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel ſuum ad id fauorem, conſilium aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ vel aliarum præteſonum, &c. Huius autem anathematis vinculo*

vinculis irretitum, nemo immunem pronunciare potest, nisi specialiter ei à Sede Apostolica, ad id potestas impertita fuerit.

99.

Insuper quicumque hoc negotium promouerit, contra decisionem & decretum Sacre Rotæ, eo ipso ageret apertè contra Bullam Pij V. cuius initium: *Cùm literarum*: ad quam etiam S. Rota refertur. Pius etenim eo nomine Quintus, fructu totius Ecclesiæ, iustis rationibus ponderato, anno 1571. absolute & vniuersaliter in hoc negotio circa Scholas PP. Societatis Iesu, in locis & ciuitatibus, quas incolunt Vniuersitates, decisionem ex Auctoritate Apostolica hisce verbis decreuit.

Auctoritate Apostolicâ per presentes decernimus & declaramus, quod Præceptores huiusmodi Societatis, tam literarum humanorum, quàm liberalium Artium, Theologiæ, vel cuiusvis earum facultatum in suis Collegiis, etiam in locis, vbi Vniuersitates existerint, suas lectiones, etiam publicas legere, (dummodo per duas horas de mane, & per vnam horam de sero cum lectoribus Vniuersitatum non concurrant) liberè, & licitè possint, quodque Scholasticæ licet in huiusmodi Collegiis lectiones, & alias Scholasticas exercitationes frequentare, ac quicumque in eis Philosophia, vel Theologia, Auditores fuerint in quavis Vniuersitate, ad gradus admitti possint, & cursum, quos in Collegiis prædictis consecerint, ratio habeatur, ita vt si in examine sufficientes inuenti fuerint, non minùs sed pariformiter & absque vlla penitus differentiâ, quàm si in Vniuersitatibus præfatis studuissent, ad gradus quoscunque, tam Baccalauratus, quàm Licentiaturo, Magisterij, & Doctoratus admitti possint, & debeant, eisq; super præmissis specialem licentiam, & facultatè concedimus restrictiùs inhibentes Vniuersitatum Rectoribus, & aliis quibuscunque sub excommunicationis maioris, alijsq; arbitria nostro moderandis, instigendis, & imponendis penis, ne Collegiorum huiusmodi Rectores & Scholares in præmissis, quouis questio colore, molestare audeant, vel præsumant. Decernentes quoque præfatas literas villo vnquam tempore de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intensionis nostre, vel quopiam alio defectu notari vel impugnari nullatenus posse, minusq; sub quibusvis similibus, vel dissimilibus gratiarum reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, & aliis contrariis dispositionibus comprehendendi vllatenus posse; sicq; per quoscunque Iudices, & Commissarios quauis auctoritate surgentes, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ac cæsarium Palatii Apostolici Auditores, sublata eis, & eorum cuiuslibet quauis aliter iudicandi facultate, iudicari debere, irritum quoque & inane, si secus super his à quopiam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, &c. Non obstantibus præmissis ac felicis re-

cordationis Bonifacij PP. VIII. prædecessoris nostri de vna, & Concilij generalis de duabus dictis: dummodo vltra tres dietas quis, vigore præsentium, ad iudicium non extrahatur: ac aliis Apostolicis Constitutionibus, & Ordinationibus, ac quibusvis, etiam iuramento, confirmatione Apostolicâ, vel quâuis firmitate aliâ roboratis statutis, & consuetudinibus, privilegijs, indulgijs, & literis Apostolicis tam prædictis, quàm quibusvis aliis Vniuersitatibus, & Collegiis, ac quibuscunque personis, tam Ecclesiasticis quàm secularibus in genere, vel in specie: ac sub quibusvis etiam derogatorijs derogatorijs, alijsq; efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibus, & aliis decretis in genere, vel in specie quomodolibet concessis, infirmatis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus etiam si de illis, eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, & expressa mentio habenda foret, tenores huiusmodi præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permanens, hac vice duntaxat specialiter, & expressè derogamus, contrariis quibuscunque. Aut si aliquibus communiter, vel diuisim ab Apostolica Sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indultorum huiusmodi mentionem, &c. Datum Rome, apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, Die X. Martij M. D. LXXX. Pontificatus Anno Sexto.

100.

Quamobrem cum pro Scholis PP. Societatis Iesu contra Academicos, qui in hoc negotio actores erant præter Bullam Pij V. tria decreta sint lata, demum executorales literæ binæ, ab vrbe transmissæ, in easque ab Academicis laudatas priùs & susceptas, iunctis animis voluntatibusque itum est, nec appellatio in vrbe reiecta, ab vltimâ sententiâ amplius reuocari potest. Nullus omnino saluâ conscientia hominum decretorum executionem in seculari cõuentu poterit impedire. Idè & modernus Summi Pontificis Legatus, vbi Cracouiam peruenit, simulque cognouit, Decreta & Executorales in vrbe factas, intercedente Academicorum appellatione, à multis, quasi nullius momenti & valoris, non æstimari modo, verùm etiam passim iactari: Inhibuit omnibus Concionatoribus, vt constituto die, compositis verbis, aduersus hosce transgressores inuherentur, erroneam hac in parte nonnullorum opinionem diluerent, demum excommunicationem latam, & diras Pontificias, contra violatores Decretorum Urbis pro Scholis PP. Societatis Iesu dictorum concordia voce promulgatent. Actum Cracouia Anno Domini M. DC. XXX. XXIII. Octobris.